

**STANOWISKA/UWAGI ZGŁOSZONE W KONSULTACJACH
PAKTU NA RZECZ WSCHODNICH REGIONÓW PRZYGRANICZNYCH OD DNIA 22 SIERPNIA 2025 R. DO DNIA 17 WRZEŚNIA 2025 R.**

L.p.	Treść opinii	Lokalizacja
1	Firmy transportowe, handlowe, stacje paliw, sklepy, restauracje i hotele w regionie (szczególnie w powiecie białostockim i sokólskim) odnotowały znaczny spadek dochodów. Pogorszenie się sytuacji ekonomicznej przygranicznych gmin, które żyły z ruchu granicznego. Utrudnienia dla mieszkańców pogranicza. Ograniczenie kontaktów rodzinnych, zwłaszcza dla osób mających bliskich po drugiej stronie granicy. Zanik małego ruchu granicznego, który wcześniej pozwalał na zakupy, pracę lub leczenie po obu stronach granicy. Mniejsze zapotrzebowanie na pracowników w sektorze usług i transportu. Zamknięcie lub ograniczenie działalności niektórych firm przygranicznych. Zmniejszenie dostępu do wymiany artystycznej, np. udziału białoruskich artystów w wydarzeniach w Polsce i odwrotnie. Mniejsza obecność białoruskiej kultury w Polsce i polskiej w Białorusi (np. mniejsza liczba występów artystów, filmów, książek, przedstawień teatralnych).	Mieszkaniec Gminy Gródek
2	Agencja Rozwoju Regionalnego przesyła przykłady kilka kierunków działań, które mogłyby poprawić sytuację społeczno-gospodarczą w regionie północno-wschodnim kraju: 1. Wsparcie gospodarcze i inwestycyjne • Dostęp do innowacji i nowych technologii dla rolnictwa i przedsiębiorców. • Specjalne strefy rozwoju – ulgi podatkowe i granty inwestycyjne dla firm lokujących działalność w regionie (np. podobne do Specjalnych Stref Ekonomicznych, ale nakierowane na wschód). • Wsparcie dla MŚP i rolnictwa – programy mikrokredytów, dopłat do • innowacji w rolnictwie, rozwój lokalnych przetwórní, rozwój turystyki agroturystyki. • Zielona transformacja – inwestycje w OZE (biogazownie rolnicze, farmy wiatrowe i fotowoltaiczne), co jednocześnie obniża koszty energii i daje miejsca pracy.	Agencja Rozwoju Regionalnego w Łomży

	• Infrastruktura cyfrowa – szybki Internet i centra usług online, aby ułatwić rozwój biznesów zdalnych i edukacji. • Rozwój energetyki jądrowej. 2. Rozwój kapitału ludzkiego • Edukacja i szkolenia – programy kształcenia zawodowego dostosowane do lokalnych potrzeb (logistyka, OZE, opieka zdrowotna, IT na poziomie podstawowym). • Zatrzymywanie młodych – stypendia i preferencyjne kredyty mieszkaniowe dla absolwentów, którzy podejmą pracę w regionie. • Wsparcie integracji uchodźców i migrantów – tworzenie mechanizmów, które pozwolą wykorzystać potencjał ludności napływowej (szkolenia językowe, dopasowanie kwalifikacji). 3. Rozwój infrastruktury i mobilności • Lepsze połączenia komunikacyjne – modernizacja dróg krajowych i lokalnych, linie kolejowe, transport regionalny, ułatwiający mobilność pracowników. • Rozwój transportu lokalnego – dopłaty do autobusów i kolei w mniejszych miejscowościach, aby przeciwdziałać wykluczeniu. • Przygraniczna współpraca logistyczna – huby transportowe w pobliżu przejść granicznych, zwiększenie zdolności magazynowych. 4. Wsparcie społeczne i jakości życia • Ochrona zdrowia – wzmocnienie opieki medycznej na terenach wiejskich (telemedycyna, mobilne punkty zdrowotne). • Kultura i tożsamość regionalna – wspieranie inicjatyw lokalnych, turystyki kulturowej i historycznej, aby budować przywiązanie do miejsca. • Programy przeciwdziałania depopulacji – zachęty finansowe dla rodzin, rozbudowa infrastruktury żłobkowej i przedszkolnej.	
--	--	--

	5. Wykorzystanie funduszy UE i państwowych • Fundusze spójności i rozwoju obszarów wiejskich – kierowanie ich w sposób priorytetowy na wschodnie województwa. • Programy transgraniczne (np. Interreg) – wzmacnianie współpracy gospodarczej i społecznej z Ukrainą i Litwą. • Fundusz Odbudowy – przeznaczenie części środków na strategiczne inwestycje w regionach przygranicznych. 6. Bezpieczeństwo i odporność • Wsparcie dla rolników i lokalnych producentów – w kontekście zagrożeń granicznych i blokad handlowych. • Budowanie lokalnych centrów kryzysowych – gotowych do reagowania w razie kryzysów migracyjnych, militarnych czy gospodarczych. • Wspieranie społeczności lokalnych – programy aktywizacji społecznej, aby zapobiegać marginalizacji i wzmacniać poczucie bezpieczeństwa.	
3	Uchwała Rady Powiatu Białostockiego nr XVII/154/2025 z dnia 28 sierpnia 2025 r. w sprawie podjęcia stanowiska w sprawie Paktu na rzecz Wschodnich Regionów Granicznych UE UCHWAŁA NR XVII / 154 /2025 RADY POWIATU BIAŁOSTOCKIEGO z dnia sierpnia 2025 r. w sprawie podjęcia stanowiska w sprawie Paktu na rzecz Wschodnich Regionów Granicznych UE Na podstawie § 10 ust. 2 pkt 3 Statutu Powiatu Białostockiego, stanowiącego załącznik do Uchwały Nr LXIV/445/2018 Rady Powiatu Białostockiego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie	Powiat białostocki

uchwalenia Statutu Powiatu Białostockiego (Dz. Urz. Woj. Podl. z 2018 r. poz. 4141 i poz. 4446, z 2020 r. poz. 1723, z 2021 r. poz. 794, z 2024r. poz. 5869) Rada Powiatu Białostockiego uchwala, co następuje: § 1. Przyjmuje się stanowisko w sprawie Paktu na rzecz Wschodnich Regionów Granicznych UE, stanowiące załącznik do niniejszej uchwały. § 2. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia. UZASADNIENIE do Uchwały nr XVII / 154 /2025 Rady Powiatu Białostockiego z dnia 28 sierpnia 2025r. w sprawie Paktu na rzecz Wschodnich Regionów Granicznych UE Zgodnie z § 10 ust 2 pkt 3 Statutu Powiatu Białostockiego, stanowiącego załącznik do Uchwały Nr LXIV/445/2018 Rady Powiatu Białostockiego z dnia 27 września 2018 r. w sprawie uchwalenia Statutu Powiatu Białostockiego, w drodze uchwał rada może podejmować oświadczenia lub stanowiska – wyrażające punkt widzenia lub pogląd Rady Powiatu w określonej sprawie. Załącznik do Uchwały Nr XVII / 154 /2025 Rady Powiatu Białostockiego z dnia 28 sierpnia 2025r. Stanowisko Rady Powiatu Białostockiego w sprawie Paktu na rzecz Wschodnich Regionów Granicznych UE Rada Powiatu Białostockiego, mając na uwadze znaczenie inicjatywy Komisji Europejskiej, dotyczącej opracowania Paktu na rzecz Wschodnich Regionów Granicznych Unii Europejskiej, w związku z ogłoszeniem konsultacji dotyczących wyżej wymienionego dokumentu, wyraża poparcie dla działań zmierzających do zebrania rzetelnych i	
---	--

	kompleksowych informacji na temat potrzeb, wyzwań oraz potencjału społeczno-gospodarczego regionów położonych przy zewnętrznych granicach UE. Powiat Białostocki, jako jednostka samorządu terytorialnego położona bezpośrednio przy granicy z Białorusią, doświadcza w ostatnich latach szczególnej presji wynikającej z położenia geopolitycznego, napięć migracyjnych, ograniczeń w przepływie osób i towarów oraz wynikających z tego wyzwań infrastrukturalnych, ekonomicznych i społecznych. 1. Problemy infrastrukturalne. Peryferyjność Powiatu Białostockiego uwidacznia się przede wszystkim w zaniedbanej infrastrukturze drogowej. Część dróg prowadzących do strefy przygranicznej (gminy ze wschodniej części Powiatu Białostockiego) jest w złym stanie technicznym, zwłaszcza droga Bobrowniki-Jałówka, prowadząca przed dwie gminy. Wpływa to zarówno na bezpieczeństwo mieszkańców, jak i na ograniczenie rozwoju lokalnej przedsiębiorczości. Dodatkowo obecność wojska przy granicy – niezwykle potrzebna – powoduje stałe pogarszanie się stanu dróg, przy braku wsparcia z Ministerstwa Obrony Narodowej. Wsparcie takie jest niezbędne dla funkcjonowania gmin przygranicznych, jak i całego Powiatu Białostockiego. 2. Skutki zamknięcia przejścia granicznego w Bobrownikach. Zamknięcie przejścia granicznego w Bobrownikach, zrozumiałe w ówczesnej sytuacji geopolitycznej, wywołało istotne skutki gospodarcze: • Spadek dochodów lokalnych firm, które wcześniej obsługiwały transport, logistykę, handel i usługi związane z ruchem granicznym. • Zawieszenie, a nawet zamknięcie działalności przez mikroprzedsiębiorstwa. • Odpływ klientów ze wschodu, którzy przez lata korzystali z polskich usług zdrowotnych, handlowych i edukacyjnych. Obecnie turyści z Białorusi	
--	--	--

	przekraczają granice przez przejścia graniczne innych krajów UE. W przeszłości wsparcie w postaci różnego rodzaju tzw. „tarcz” związanych z pandemią COVID, wprowadzeniem stanu wyjątkowego na określonych obszarach lub właśnie zamykaniem przejść granicznych, było stosowane. Należy korzystać z dobrych, sprawdzonych wzorców i działać na ich podstawie. 3. Kontekst społeczno-kulturowy. Obszar przygraniczny Powiatu Białostockiego to region z bogatym dziedzictwem kulturowym i etnicznym, zamieszkany przez mniejszości narodowe i religijne, m.in. Białorusinów i Tatarów. Sytuacja geopolityczna, kryzys migracyjny na granicy polsko-białoruskiej wywołany przez reżimy z Białorusi i Rosji oraz niezbędna w tym wypadku liczna obecność wojsk i służb na granicy w sposób oczywisty wpływają na: • Pogorszenie nastrojów społecznych i wzrostu poczucia zagrożenia. • Ograniczenie działalności kulturalnej i transgranicznych inicjatyw społecznych. • Odpływ młodych ludzi do większych miast lub za granicę. • Napięcia społeczne związane z obecnością nielegalnych migrantów oraz obostrzeniami w strefie nadgranicznej. Województwo Podlaskie, a przede wszystkim powiaty przygraniczne, wymagają indywidualnego podejścia w ramach polityki spójności UE. Musi być to kompleksowe wsparcie z uwzględnieniem szerokiego zakresu działań: obronności, infrastruktury (m.in. utrzymanie oraz rozwój sieci drogowej), ale również działań miękkich związanych z kulturą, sportem oraz zdrowiem. Kryteria przyznawania tych środków powinny być dostosowane do specyfiki danego obszaru. Mogą temu służyć także środki z KPO. Tylko skoordynowane i długofalowe działanie, które będzie odnosiło się do realnych problemów obszarów przygranicznych, będzie w stanie przeciwdziałać obecnemu kryzysowi, a także zabezpieczyć nas przed kolejnymi.	
--	--	--

4	Rozwój regionów przygranicznych to nie tylko kwestia lokalna, ale też strategiczna – dla bezpieczeństwa, spójności terytorialnej i rozwoju całego kraju. Kluczem jest połączenie środków krajowych, unijnych i samorządowych oraz współpraca z lokalnymi społecznościami. Tylko wtedy możliwe będzie trwałe i zrównoważone podniesienie poziomu życia na tych obszarach. Aby przeciwdziałać marginalizacji regionów przygranicznych, należy wdrożyć kompleksowy i długofalowy plan wsparcia, oparty na kilku filarach: 1. Inwestycje infrastrukturalne Poprawa infrastruktury drogowej, kolejowej i cyfrowej jest kluczowa dla rozwoju tych terenów. Lepsze połączenia z resztą kraju i Unią Europejską ułatwią przepływ ludzi, towarów i inwestycji. • Budowa i modernizacja dróg lokalnych oraz linii kolejowych. • Rozwój sieci szerokopasmowego Internetu. • Cyberbezpieczeństwo instytucji i infrastruktury technicznej. • Ułatwienia w transporcie publicznym w regionach wiejskich. 2. Wsparcie dla lokalnej przedsiębiorczości Wiele firm w tych rejonach było powiązanych z handlem z państwami wschodnimi. Obecnie potrzebują wsparcia w przebranżowieniu lub wejściu na nowe rynki. • Ulgi podatkowe i granty dla MŚP. • Centra doradztwa biznesowego i programy mentoringowe. • Specjalne strefy ekonomiczne i inkubatory przedsiębiorczości. 3. Rozwój sektora rolno-spożywczego • Regiony te mają duży potencjał rolniczy, ale często brakuje nowoczesnych technologii i rynków zbytu. • Dotacje na modernizację gospodarstw rolnych. • Wspieranie spółdzielni i grup producenckich.	Gmina Michałowo
---	---	-----------------

	• Promocja regionalnych produktów w kraju i za granicą. 4. Edukacja i zatrzymanie młodych ludzi • Jednym z największych problemów jest odpływ młodzieży do większych miast lub za granicę. • Rozwój szkół zawodowych i technicznych we współpracy z lokalnym biznesem. • Stypendia dla studentów i programy „Zostań w regionie”. • Inwestycje w kulturę i rekreację, by zwiększyć atrakcyjność życia lokalnego. 5. Bezpieczeństwo i współpraca międzynarodowa • Z racji bliskości granicy, istotne jest zapewnienie bezpieczeństwa, ale również wykorzystanie pozycji przygranicznej do współpracy transgranicznej z Ukrainą. • Wzmocnienie Straży Granicznej i infrastruktury granicznej. • Pomoc humanitarna i integracja dla uchodźców z Ukrainy.	
5	Miasto Białystok w pełni popiera ideę powołania Paktu na rzecz Wschodnich Regionów Granicznych, jako inicjatywy o strategicznym znaczeniu dla rozwoju, bezpieczeństwa i spójności terytorialnej Polski. Jako największe miasto województwa podlaskiego, leżące bezpośrednio przy zewnętrznej granicy Unii Europejskiej i NATO, Białystok od lat mierzy się ze specyficznymi wyzwaniami wynikającymi z położenia geograficznego, ograniczeń infrastrukturalnych, a w ostatnich latach – również z rosnącym zagrożeniem geopolitycznym ze strony Białorusi. Od 2021 roku mamy do czynienia z celowymi, systemowymi działaniami władz białoruskich, polegającymi m.in. na wykorzystywaniu presji migracyjnej, prowadzeniu działań dezinformacyjnych i testowaniu odporności granicy państwowej. Działania te stanowią formę wojny hybrydowej i bezpośrednio wpływają na sytuację społeczno-gospodarczą regionu. Konsekwencją tych procesów jest zwiększone obciążenie dla służb publicznych, lokalnych samorządów oraz mieszkańców. Jednocześnie regiony przygraniczne, takie jak Podlasie, zmagają się z trwałymi barierami rozwojowymi – niższą dostępnością infrastruktury, depopulacją, wykluczeniem	Miasto Białystok

	komunikacyjnym oraz mniejszą atrakcyjnością inwestycyjną. Te czynniki wymagają skoordynowanej reakcji państwa i Unii Europejskiej. Dlatego też oczekujemy, że Pakt na rzecz Wschodnich Regionów Granicznych będzie: • realnym instrumentem finansowego wsparcia rozwoju społeczno-gospodarczego wschodnich województw, w tym infrastruktury transportowej, energetycznej, cyfrowej oraz społecznej; • odpowiedzią na wyjątkowe okoliczności wynikające z napięć geopolitycznych i długotrwałego stanu zagrożenia przy granicy zewnętrznej UE; • narzędziem wspierającym samorządy, które – mimo ograniczonych zasobów – pełnią kluczową rolę w utrzymaniu stabilności i spójności lokalnych wspólnot; • podstawą do stworzenia specjalnych mechanizmów kompensacyjnych dla regionów, które ponoszą zwiększone koszty funkcjonowania z tytułu sytuacji kryzysowej na granicy. Ponadto apelujemy, aby Pakt przewidywał: • wsparcie służb publicznych i porządkowych działających na obszarze przygranicznym; • budowę odporności społecznej, w tym działania w zakresie zdrowia psychicznego mieszkańców, integracji społecznej i przeciwdziałania dezinformacji; • mechanizmy rozwoju lokalnej przedsiębiorczości i aktywizacji zawodowej w warunkach ograniczonego ruchu granicznego i spadku transgranicznej wymiany gospodarczej; • systematyczne konsultacje z samorządami lokalnymi, które najlepiej znają lokalne potrzeby i wyzwania. Białystok deklaruje gotowość do aktywnego udziału w procesie tworzenia i wdrażania Paktu, we współpracy z administracją rządową, innymi samorządami, organizacjami społecznymi i partnerami międzynarodowymi.	
--	---	--

	Wierzimy, że Pakt stanie się nie tylko wyrazem solidarności państwa z regionami przygranicznymi, ale także impulsem do budowania ich trwałej konkurencyjności, bezpieczeństwa i odporności na kryzysy.	
6	Firmy z obszarów przygranicznych szczególnie odczuwają skutki obecnej sytuacji geopolitycznej. Bez dodatkowego wsparcia ze strony UE wiele z nich może nie przetrwać, co grozi utratą miejsc pracy i dalszym osłabieniem regionu. Największe bolączki: • zamknięcie dawnych kierunków eksportu i spadek sprzedaży; • rosnące ceny energii i surowców; • ograniczony dostęp do finansowania inwestycji i bieżącej działalności; • odpływ mieszkańców do większych ośrodków i brak atrakcyjnych ofert pracy; • niewystarczająca infrastruktura drogowa i kolejowa; • napięcia społeczne związane z napływem uchodźców i poczuciem zagrożenia. Potrzebne działania: • specjalne linie kredytowe i gwarancje unijne dla lokalnych firm; • wsparcie promocji eksportu i otwierania się na nowe rynki; • dotacje na modernizację energetyczną i obniżanie kosztów działalności; • programy dla młodych – granty na własny biznes, wsparcie start-upów; • inwestycje w infrastrukturę transportową i centra logistyczne; • rozwój usług publicznych i wsparcie integracji uchodźców; • projekty zwiększające bezpieczeństwo lokalnych społeczności; Duże przedsiębiorstwa	Podlaska Rada Przedsiębiorczości

	Wsparcie w ramach Paktu nie powinno ograniczać się wyłącznie do MŚP. W regionach przygranicznych duże przedsiębiorstwa odgrywają rolę kluczowych pracodawców i eksporterów oraz współpracują z szerokim gronem mniejszych dostawców. Ich stabilność przekłada się bezpośrednio na kondycję lokalnych ekosystemów gospodarczych. Dlatego wskazane jest, aby UE przewidziała również dedykowane instrumenty dla dużych firm – np. preferencyjne pożyczki, gwarancje lub granty inwestycyjne – pod warunkiem utrzymania zatrudnienia i współpracy z lokalnymi MŚP. Regiony przygraniczne - Specjalne Strefy Ekonomiczne Wschodnie regiony przygraniczne UE mogłyby zostać potraktowane w ujęciu całościowym jako specjalne strefy ekonomiczne, zintegrowane z polityką spójności. Umożliwiłoby to zastosowanie zestawu preferencji – m.in. ulg podatkowych, preferencyjnych pożyczek i grantów inwestycyjnych, priorytetowych środków na infrastrukturę oraz ułatwionego dostępu do funduszy UE – w ramach jednego, spójnego mechanizmu. Takie podejście zwiększyłoby atrakcyjność inwestycyjną regionów, ograniczyło ryzyko odpływu kapitału i ludności oraz pozwoliło przekształcić obszary graniczne z peryferii w motory rozwoju i stabilności całej Unii. Liczymy, że Pakt umożliwi uruchomienie takich narzędzi, które pomogą firmom nie tylko przetrwać, ale także rozwijać się w tych trudnych realiach.	
7	Województwo podlaskie w świetle trwającej wojny w Ukrainie i zamknięcia granic, znajduje się w wyjątkowo złożonej i nad wyraz trudnej sytuacji gospodarczej. Do najbardziej dotkniętych sektorów należą usługi transportowe, handel i usługi transgraniczne. Dane z Głównego Urzędu Statystycznego wskazują na gwałtowny spadek popytu transgranicznego, zaś Izba Handlowo-Przemysłowa w Białymstoku oszacowała straty obrotów w skali rocznej na poziomie	Podlaski Zarząd Dróg Wojewódzkich w Białymstoku

	około miliarda złotych. Najważniejsze źródła dochodów w regionie czyli handel detaliczny, gastronomia i turystyka ucierpiały najbardziej. Transport i logistyka również poniosły dotkliwe straty. Stowarzyszenie Międzynarodowych Przewoźników Drogowych poinformowało, że do 70 % polskich samochodów ciężarowych przejeżdżających do Białorusi korzystało z przejścia granicznego w Bobrownikach. Jego zamknięcie przekierowało ruch do Lublina, wydłużając czas dostawy o 23 dni i podnosząc koszty transportu o dziesiątki procent. Zarówno przewoźnicy, jak i eksporterzy odczuwają te straty. Zmniejszyły się również eksport i inwestycje. Województwo podlaskie odpowiada za około 1 % polskiego eksportu (ok. 4 mld EUR), z czego większość wcześniej trafiała na wschód. Po sankcjach prawie zaprzestano handlu zwłaszcza z Białorusią. Dodatkowo postrzeganie Podlasia jako regionu wysokiego ryzyka jeszcze bardziej osłabiło atrakcyjność inwestycyjną. Polska Agencja Inwestycji i Handlu odnotowuje, że podlaski region otrzymuje jedynie około 0,5 % bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Polsce. Uwzględniając to, niezbędne są dodatkowe instrumenty w ramach paktu. W opinii Podlaskiego Zarządu Dróg Wojewódzkich w Białymstoku optymalnym rozwiązaniem i jednocześnie kluczowym narzędziem byłby specjalny dotacyjny fundusz dla rozwoju regionalnej infrastruktury drogowej terenów przygranicznych. Drogi regionalne zwiększą dostępność do nowych rynków oraz wzmocnią odporność na tego typu zawirowania dając gwarancję rozwoju ośrodków przygranicznych przy jednoczesnym wzmacnianiu atrakcyjności inwestycyjnej wschodnich terenów przygranicznych Unii Europejskiej.	
--	---	--

	Pakt na rzecz Wschodnich Regionów Granicznych winien być skutecznym instrumentem finansowego wsparcia rozwoju społeczno-gospodarczego wschodnich granic Unii Europejskiej zwłaszcza poprzez rozwój regionalnej infrastruktury transportowej. Ponadto powinien być narzędziem wspierającym samorządy, które mimo ograniczonych zasobów pełnią kluczową rolę w utrzymaniu stabilności regionów przygranicznych. Takie działania umożliwią przetrwanie trudnego czasu i jednocześnie pomogą rozwijać regiony przygraniczne.	
8	“The Podlaskie Voivodeship is in a particularly difficult economic situation due to the war in Ukraine, sanctions, and border closures. The most affected sectors include trade and cross-border services. Data from the Central Statistical Office show a sharp fall in cross-border demand, while the Białystok Chamber of Commerce and Industry estimates annual turnover losses at around one billion PLN. Retail, gastronomy, customs agencies, and shopping tourism, once key income sources, have suffered the most. Transport and logistics were also hit hard. The Association of International Road Carriers reports that up to 70% of Polish trucks bound for Belarus used the Bobrowniki crossing. Its closure redirected traffic to the Lublin region, extending delivery times by 2–3 days and raising transport costs by dozens of percent. Both carriers and exporters feel these losses. Exports and investment also declined. The Marshal’s Office reports that Podlaskie accounts for about 1% of Polish exports (ca. EUR 4 billion), much of which previously went east. After sanctions, trade with Russia and Belarus nearly ceased. According to the Ministry of Economic Development and Technology, exports to Russia dropped by 71% and imports by 79%, leaving many local firms without key partners and forcing them to seek new markets.	Podlaska Fundacja Rozwoju Regionalnego

	Demographic decline compounds the problem. Falling population reduces workforce availability and creates recruitment challenges for SMEs. Refugees from Ukraine only partly fill the gap and mainly in larger cities. The perception of Podlasie as a high-risk region further weakens investment attractiveness. The Polish Investment and Trade Agency notes the region receives only about 0.5% of foreign direct investment in Poland. Given these conditions, additional instruments under the Pact are essential. We propose a dedicated fund for border-region enterprises to compensate for losses and finance innovation, digitalization, and automation (e.g. data centers, production lines), strengthening resilience. Grants have already proven to be highly effective in supporting enterprises and should remain a key tool. A necessary complement to this would be preferential loan instruments, enabling enterprises to maintain financial liquidity and pursue development plans despite adverse conditions. An export diversification program is also needed, financing consultancy, trade fairs, business missions, and promotion of regional specializations (agri-food, metal, furniture) in markets such as Germany, Scandinavia, Southern Europe, and selected non-European countries. Agriculture, the backbone of the regional economy, should be supported to improve competitiveness and food security. Parallel investments in logistics, transport, and energy-transition infrastructure, as well as workforce skills programs and image-building initiatives, are equally important. The crisis caused by Russia and Belarus has affected enterprises of all sizes. Current support instruments cover only SMEs; we call for large firms to be included in the “Pact for Eastern Border Regions.” As a less developed region, Podlaskie companies have already used various support schemes, and some have exhausted de minimis limits. These limits should therefore be increased to ensure real access to aid. Our proposals are based on the Foundation’s direct experience with local businesses. Through grant, advisory, and training projects, we identify which instruments are in demand and how they are assessed. The recommended measures thus respond to the actual needs of the regional economy.”	
--	---	--

9	Nasze stanowisko wobec - Pakt dla wschodnich regionów przygranicznych. 1. Należy ujednolicić standardy przepisów celnych w całej Unii Europejskiej. 2. Preferencyjne leasingi kredyty do zakupu dla operatorów kolejowych specjalistycznych wagonów do transportu produktów do krajów z umowami eksportowymi. 3. Rozbudowa możliwości logistycznych portów przygranicznych, preferencyjne fundusze unijne. Należy wspomóc działalność regionów Polski wschodniej oraz regionów innych krajów przez wykorzystanie rozwiniętej dotychczas infrastruktury. W Polsce w regionie Małaszewicz. W regionie Małaszewicz działa obecnie kilkanaście portów terminali przeładunkowych, terminali przechowywania kontenerów, terminali do przeładunku towarów masowych, paliw, ciekłych substancji, oraz zaplecze wyspecjalizowanych firm od agencji celnych, firmy serwisowe do napraw taborów kolejowych, kontenerów, samochodów ciężarowych. Zamknięcie wjazdu w głąb Białorusi oraz Rosji samochodów ciężarowych zarejestrowanych na terenie Polski spowodowało wzrost usług przeładunkowych na terenie miasta Brześć, Białoruś oraz nałożyło dla polskich firm wzrost kosztu obsługi z tego tytułu o 500 euro od jednostki transportowej. Należy dążyć do tego aby w taki sam sposób przeładowywać ładunki na terenie Unii Europejskiej. Formować jednostki ładunkowe w Małaszewiczach i formować pociągi dalej do parterów eksportowych w Azji.	TSL Pro sp. z o.o.
---	--	--------------------

	Kluczowe rynki eksportowe wg. Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi to: • Indonezja • Tajlandia • Wietnam • Filipini • Singapur • Kazachstan Dodatkowo do krajów tych eksportujemy produkty medyczne i farmaceutyczne, urządzenia elektryczne i chemię. Narzędziami do wsparcia eksportu były by preferencyjne leasingi taboru kolejowego dostosowane do szerokich torów dla polskich firm logistycznych, z wagonami typu chłodnia, kontenerami typu chłodnia, platformami umożliwiającymi przewóz naczep samochodów ciężarowych. Wprowadzenie tego typu środków transportu pobudziło by eksport, logistykę związaną z przygotowaniem towarów do eksportu, dało by zajęcie agencjom celnym w regionie. Transport kolejowy wpisywał by się w zieloną strategię Unii Europejskiej, dodatkowo wykorzystywał by Jedwabny Szlak jako szybszy kanał przewozu artykułów spożywczych. Wprowadzenie preferencji podatkowych dla transportu kombinowanego oraz intermodalnego. Odwozu /przywozu kontenerów. Ruch bezwizowy dla kierowców wjeżdżających do stref przeładunkowych przygranicznych.	
--	---	--

10	Miasto Suwałki z pełnym przekonaniem popiera inicjatywę Komisji Europejskiej dotyczącą opracowania „Paktu na rzecz wschodnich regionów przygranicznych”. Uważamy, że jest to krok konieczny w kierunku zapewnienia trwałej odporności społeczno-gospodarczej regionów graniczących z Rosją, Białorusią i Ukrainą, które w sposób szczególny odczuwają konsekwencje rosyjskiej wojny napastniczej przeciwko Ukrainie. Położenie Suwałk czyni nasze miasto kluczowym ośrodkiem wschodniej granicy Unii Europejskiej i NATO. To właśnie tu krzyżują się strategiczne korytarze transportowe Via Baltica i Rail Baltica, łączące Polskę z Litwą i dalej z państwami bałtyckimi. Jednocześnie bliskość granicy z Białorusią oraz zamknięcie przejść granicznych spowodowały trwałe osłabienie lokalnych przepływów handlowych i negatywnie wpłynęły na sytuację przedsiębiorstw z regionu. W obliczu tych wyzwań postulujemy, aby Pakt zapewnił konkretne instrumenty wsparcia w kluczowych obszarach: 1. Ożywienie inwestycji prywatnych na terenie SSSE Podstrefy Suwałki Wojna na Ukrainie i związane z nią napięcia geopolityczne, w szczególności dyskusje na temat „Przesmyku Suwalskiego”, stworzyły medialną barierę, która wprowadziła zamieszanie i w pewnym stopniu zniechęciła inwestorów do regionu. Pomimo, że Suwalska Specjalna Strefa Ekonomiczna (SSSE) oferuje najwyższy w kraju poziom pomocy publicznej, umożliwiając przedsiębiorcom odliczenie do 70% wartości inwestycji od podatku dochodowego przez 15 lat, potrzebne jest dodatkowe, zewnętrzne wsparcie, aby odbudować zaufanie przedsiębiorców i pobudzić inwestycje. Na terenie Podstrefy w Suwałkach wciąż dostępne są wolne i uzbrojone tereny inwestycyjne. Jednocześnie obserwujemy od dłuższego czasu brak nowych inwestycji w Podstrefie, co negatywnie wpływa na perspektywę rozwoju gospodarki lokalnej. W tym kontekście, Pakt powinien koncentrować się na promowaniu kompleksowych mechanizmów wsparcia w tym dużych i średnich przedsiębiorstwach, mających na celu zmniejszenie ryzyka inwestycji oraz poprawę wizerunku i atrakcyjności regionów dla kapitału zewnętrznego.	Miasto Suwałki
----	--	----------------

	2. Rozbudowa lotniska lokalnego jako przykładu infrastruktury dual-use Miasto Suwałki dostrzega konieczność inwestycji w infrastrukturę o podwójnym zastosowaniu, która służy zarówno społeczeństwu i gospodarce w czasie pokoju, jak i obronności w przypadku zagrożenia. Lotnisko miejskie, które obecnie pełni ograniczoną funkcję, ma ogromny potencjał. Jego modernizacja i rozwój, w tym rozbudowa pasa startowego, terminala oraz systemów nawigacyjnych, umożliwiłby obsługę ruchu biznesowego i turystycznego. Co więcej, w sytuacjach kryzysowych mogłoby ono pełnić funkcję transportu humanitarnego i ewakuacyjnego, wzmacniając tym samym odporność regionu. Suwalskie lotnisko, położone 120 km od Kowna, mogłoby pełnić rolę uzupełniającą dla litewskich lotnisk oraz lotnisk w Olsztynie czy planowanego portu lotniczego w Białymstoku. Przykład lotniska Rzeszów–Jasionka, które obecnie wspiera logistykę NATO, pokazuje potencjał tego rodzaju inwestycji. 3. Dalsza integracja układu komunikacyjnego z trasą S-61 W Suwałkach krzyżują się strategiczne europejskie korytarze transportowe, w tym droga ekspresowa S-61 (Via Baltica). Wzrost ruchu tranzytowego powoduje narastające obciążenie istniejącej infrastruktury drogowej. W związku z tym kluczowym zadaniem jest dalsza integracja miejskiego układu komunikacyjnego z trasą S-61, na przykładzie budowy przedłużenia ul. Tysiąclecia Litwy, które ma pełnić funkcję wewnętrznej, zachodniej obwodnicy miasta. Projekt ten przewiduje dwa etapy: w pierwszym nastąpi przedłużenie ulicy od skrzyżowania ze Szpitalną do Krasickiego, w tym budowa mostu nad doliną Czarnej Hańczy, a w drugim przedłużenie do ulicy Zachodniej, w pobliżu wiaduktu nad obwodnicą Suwałk. Dodatkowo, trasa ta może służyć jako alternatywny szlak komunikacyjny dla wojsk sojuszników, zwiększając tym samym strategiczną autonomię i odporność transportową regionu. Realizacja tej inwestycji, której szacunkowy koszt może wynieść ok. 100 mln zł, odciąży centrum miasta, ułatwi ruch z północnych dzielnic i połączy je z terenami inwestycyjnymi na południu. Miasto Suwałki oczekuje, że Pakt na rzecz wschodnich regionów przygranicznych stanie się nie tylko deklaracją polityczną, ale realnym instrumentem poprawy jakości życia mieszkańców oraz zwiększenia	
--	--	--

	bezpieczeństwa wschodniej granicy Unii Europejskiej. Deklarujemy pełną gotowość do współpracy z instytucjami krajowymi i unijnymi przy realizacji proponowanych działań.	
11	Powiat Hajnowski jako region bezpośrednio graniczący z Białorusią, z zainteresowaniem przyjął informacje o inicjatywie Komisji Europejskiej dotyczącej wzmocnienia odporności wschodnich regionów Unii Europejskiej. Jest to inicjatywa bardzo cenna i niezwykle potrzebna w zaistniałej sytuacji geopolitycznej. Powiat Hajnowski ze względu na peryferyjne położenie od wielu lat boryka się z barierami rozwoju społeczno-gospodarczego. Wojna Rosji z Ukrainą, sytuacja geopolityczna, kryzys migracyjny pogłębiły znacznie istniejące problemy rozwoju Powiatu. Pragniemy zwrócić uwagę na problemy społeczno-gospodarcze, z które dostrzegamy w Powiecie Hajnowskim, a których przynajmniej częściowe rozwiązanie byłoby możliwe przy wdrażaniu "Paktu na rzecz wschodnich regionów przygranicznych". 1. Dostępność komunikacyjna Powiat Hajnowski w dalszym ciągu boryka się z problemem jakości dróg m. in. wojewódzkich: droga 689 na odcinku Hajnówka - Białowieża - granica państwa jest niedostosowana do ruchu dużych samochodów ciężarowych przy jednoczesnym ruchu turystycznym, w tym rowerowym - brak ścieżki rowerowej, droga nr 693 Kleszczele - Siemiatycze jest w złym stanie technicznym, nie posiada ścieżki rowerowej, powiatowych (szczególnie w mieście Hajnówka) i gminnych, mimo tego, iż Powiat w ostatnich latach uzyskał środki finansowe na przebudowę dróg powiatowych i gminach w strefie przygranicznej. Jednak infrastruktura drogowa poprzez konieczny ruch ciężkich samochodów wojskowych ulega szybkiemu niszczeniu i pogorszeniu stanu technicznego. Komunikacja kolejowa uległa znacznej poprawie w ostatnich latach jeśli chodzi o połączenia z Białymstokiem czy też z Warszawą, lecz pozostaje nieczynna komunikacja kolejowa z Hajnówki do Białowieży. Powiat jest właścicielem infrastruktury na trasie Nieznany Bór - Białowieża, lecz nie jest w	Starostwo Powiatowe w Hajnówce

	stanie uruchomić transportu osobowego na tej trasie. Niezbędne są środki finansowe w celu uruchomienia ruchu kolejowego na tej trasie. Powiat Hajnowski boryka się również z problemem publicznej komunikacji autobusowej, jest ona bardzo uboga, ponieważ jest mało opłacalna dla komercyjnych przewoźników. Mieszkańcy wsi, w większości osoby starsze mają utrudniony dostęp do opieki medycznej, młodzież do edukacji w szkołach średnich. 2. Spadek ruchu turystycznego Turystyka w Powiecie Hajnowskim posiadającym na swoim obszarze Puszcę Białowieską - Światowy Obiekt Dziedzictwa UNESCO jest ważnym elementem gospodarki Powiatu Hajnowskiego. Ze względu na sytuację geopolityczną ruch turystyczny znacznie zmalał w stosunku do lat poprzednich. Dużym wsparciem dla przedsiębiorców turystycznych i okołoturystycznych było uruchomienie Podlaskiego Bonu Turystycznego i taki element wsparcia powinien dalej funkcjonować. Niezbędnym czynnikiem pobudzającym ruch turystyczny jest uatrakcyjnianie regionu, a więc budowa i rozwój infrastruktury turystycznej zarówno na terenie Puszczy Białowieskiej jak i jej otoczeniu np. "spacer w koronach drzew", park linowy, park wilczy czy też dobrze wyposażone w sprzęt i informacje tzw. "Visitors center" w miejscowościach przy drogach dojazdowych do Puszczy Białowieskiej. Duże nadzieje na podniesienie atrakcyjności budzi uruchomienie Akademii Przyrody w Hajnówce oraz planowana przez UMWP we współpracy z Miastem Hajnówka budowa obiektu Xylopolis. Konieczne są ogólnodostępne atrakcje turystyczne i usługi (np. miejsca dla kamperów) tworzone przez przedsiębiorców, którzy są w trudnej sytuacji ekonomicznej i bez wsparcia z zewnątrz nie są w stanie inwestować i rozwijać swoje przedsiębiorstwa. W związku ze zmniejszonym ruchem turystycznym występują również ograniczenia i spadek dochodów firm w gastronomii, handlu, producentów produktów lokalnych.	
--	---	--

	Wsparcie przedsiębiorców w postaci różnego rodzaju tzw. "tarcz" było bardzo korzystne i pozwalało je wzmocnić ekonomicznie w kryzysowych momentach. Dlatego też konieczne jest dalsze wsparcie w podobnym zakresie. Powiat Hajnowski we współpracy z Nadleśnictwami pozyskuje środki zewnętrzne na oznakowanie/odnowienie oznakowania i ustawienie lub odnowienie małej infrastruktury szlaków rowerowych, szlaków do Nordic Walking w regionie Puszczy Białowieskiej. Te działania są cykliczne i wymagają wsparcia finansowego z zewnątrz. Od lat borykamy się z brakiem ścieżki rowerowej z Hajnówki do Białowieży, co podniosłoby bezpieczeństwo turystów. Brakuje też ścieżki rowerowej z Hajnówki do Bielska Podlaskiego. Samorządy regionu Puszczy Białowieskiej posiadają również ograniczone środki finansowe na działania informacyjno-promocyjne, brakuje funduszy na szerokie kampanie promocyjno-informacyjne regionu Puszczy Białowieskiej. 3. Brak ruchu towarowego, osobowego i turystycznego ze Wschodem . Konieczność zamknięcia przejść granicznych: turystycznego w Białowieży, osobowego w Połowcach, towarowego w Siemianówce, negatywnie wpłynęło na sytuację gospodarczą wielu firm zajmujących się ruchem towarów, turystyką, handlem. Wiele firm zmuszonych było zawiesić lub zamknąć swoją działalność. Wsparcie w postaci tzw. "tarcz " było w tej sytuacji bardzo pomocne i powinno być kontynuowane. Zamknięcie rynków eksportu/importu wpłynęło negatywnie na kondycję finansową firm ale również zmniejszeniem liczby miejsc pracy a w konsekwencji odpływ mieszkańców Powiatu do dużych miast. Należałoby wesprzeć lokalną społeczność w dywersyfikacji działalności gospodarczej poprzez uruchomienie mechanizmów rozwoju lokalnej przedsiębiorczości i aktywizacji zawodowej. 4. Sytuacja społeczna Sytuacja geopolityczna, kryzys migracyjny i związana z tym duża liczba wojsk i służb na granicy i terenach przygranicznych negatywnie wpływają na nastroje społeczne i wzrost poczucia zagrożenia.	
--	---	--

	Spółeczność Powiatu Hajnowskiego charakteryzuje się dużą różnorodnością narodową i religijną. Wiele inicjatyw kulturalno-społecznych odbywało się we współpracy transgranicznej z Białorusią. Obecnie nastąpiło ograniczenie działalności kulturalnej a także brak inicjatyw transgranicznych. Dużym problemem w Powiecie Hajnowskim jest sytuacja demograficzna, odpływ młodych ludzi do większych miast lub zagranicę a w związku z tym problemy firm z zatrudnieniem młodych ludzi. Wpływ na ograniczenie migracji ludzi młodych to przede wszystkim stworzenie warunków do życia i pracy w Powiecie Hajnowskim. Dlatego też Powiat Hajnowski planuje inwestycje w nowoczesną infrastrukturę szkolnictwa średniego w tym zawodowego. Zespół Szkół Zawodowych w Hajnówce jest szkołą z ogromnymi tradycjami ale posiada duże zaległości infrastrukturalne. W związku z prężnie funkcjonującą w Powiecie firmą Pronar i innymi firmami m. in. budowlanymi czy turystycznymi, inwestycje w szkolnictwo zawodowe są obecnie priorytetem w Powiecie Hajnowskim. Innym problemem demograficznym jest starzejące się społeczeństwo, któremu należy stworzyć godziwe warunki życia w domach pomocy społecznej, domach spokojnej starości czy domach dziennego pobytu. Powiat Hajnowski zamierza przeprowadzić znaczne inwestycje w DPS w Białowieży po to aby polepszyć warunki pobytu ludzi starszych i zapewnić im odpowiednie warunki funkcjonowania.	
12	Aktualnie jednym z największych wyzwań jest zapewnienie właściwego poziomu cyberodporności jednostek organizacyjnych Gminy. Wynika to z kilku zasadniczych trudności: 1) Gwałtowny wzrost cyberataków - na przestrzeni ostatnich dwóch lat mamy do czynienia z nasileniem tego zjawiska. Choć, jak dotychczas, udaje się je skutecznie neutralizować to wciąż istnieją trudności w szybkim reagowaniu na tego typu ataki. Fałszywe treści niekiedy mogą krążyć w sieci i mediach społecznościowych dłuższy czas, zanim zostaną zidentyfikowane i zneutralizowane. W tym czasie mogą osiągać szeroki zasięg i wpływać na narracje społeczne. Próby wyłudzenia danych są zaś niezwykle niebezpieczne z perspektywy organów administracji publicznej, które dysponują ogromną bazą danych wrażliwych.	Miasto Białystok / Biuro Cyberbezpieczeństwa i Informatyzacji

	2) Słaba dostępność specjalistów ds. cyberbezpieczeństwa, zarówno jeśli chodzi o liczbę wysoko wykwalifikowanych potencjalnych kadr, jak i związana z brakiem dostatecznych środków, aby zainteresować pracą w administracji publicznej wysoko wykwalifikowanych specjalistów w tym zakresie. 3) Dostępność funduszy unijnych i krajowych dedykowanych wzmocnieniu cyberodporności - ich dostępność wzrasta w ostatnich latach, jednak wciąż są to zbyt małe środki w stosunku do potrzeb. 4) Problemy przy zamówieniach publicznych - obecna ustawa Prawo Zamówień Publicznych nakazuje stosowanie procedur, które skutkują dużymi utrudnieniami w zakupie sprzętu oraz systemów bezpieczeństwa (procedury przetargowe) oraz powodują ogólną dostępność informacji o stosowanych w sieciach i systemach rozwiązaniach (zwiększenie zagrożenia dla infrastruktury Zamawiającego). Sugestia skutecznego rozwiązania: 1) Specjalny fundusz UE na podnoszenie odporności cyfrowej. 2) Stworzenie lokalnych, wyspecjalizowanych zespołów ds. cyberbezpieczeństwa. 3) Programy szkoleniowe w zakresie cyberhigieny dla administracji lokalnej. 4) Wsparcie dla cyfryzacji usług publicznych z gwarancją bezpieczeństwa danych. 5) Wprowadzenie mechanizmów szybkiego reagowania na cyberataki i kampanie dezinformacyjne. 6) Wyłączenie zakresu Cyberbezpieczeństwa ze stosowania ustawy Prawo zamówień publicznych.	
13	W odpowiedzi na pismo dotyczące konsultacji w ramach inicjatywy Pakt na rzecz wschodnich regionów przygranicznych, wyrażamy nasze pozytywne stanowisko do zainicjowanej inicjatywy mającą	Gmina Tykocin

	na celu wzmocnienie odporności wschodnich regionów Unii Europejskiej graniczących z Rosją, Białorusią i Ukrainą. W planowaniu realnych działań należy przede wszystkim uwzględnić fakt iż obszar Polski wschodniej boryka się z wieloma trudnościami jeszcze sprzed wybuchu wojny na Ukrainie, stąd też wiele nierozwiązanych dotychczas problemów gospodarczych i społecznych uległo znaczniej eskalacji w związku z pogarszającą się sytuacją geopolityczną regionu. Dlatego należy kontynuować działania mające na celu wyrównanie szans rozwojowych, szczególnie poprzez inwestycje infrastrukturalne i edukacyjne w formie bezzwrotnego wsparcia samorządom i instytucjom uczestniczącym w realizacji powierzonych im z tego zakresu działań. Samorządy bez wsparcia ponadlokalnego nie są w stanie sfinansować wszystkich niezbędnych działań z zakresu ochrony ludności cywilnej i obronności. Środki do zakupu niezbędnego sprzętu i brak rozwiązań systemowych w tym zakresie wpływają niekorzystnie na nastroje społeczne. Obecnie nie tylko niski poziom inwestycji i wysoki procent bezrobocia wpływa niekorzystnie na migrację ale dodatkowo na ujemny bilans wpływa także brak poczucia bezpieczeństwa. Odpowiednie środki przekazane samorządom, które najlepiej znają potrzeby swoich mieszkańców, z pewnością przyczynia się do zwiększenia zaufania społecznego naszych mieszkańców. Zapewnienie bezpieczeństwa jest jednym z kluczowych aspektów na poziomowe krajowym i ponadnarodowym, które może przyczynić się realnie do wzrostu inwestycji i zwiększeniu rynku pracy w obszarach przygranicznych z uwagi na konflikt zbrojny jaki obecnie trwa u naszych sąsiadów. Dlatego biorąc powyższe pod uwagę należy nasz region odpowiednio przygotować i wesprzeć specjalnymi działaniami pod względem społecznym i gospodarczym w obliczu wzrastających zagrożeń i zwiększającej się dysproporcji ekonomicznej regionów Polski. Bezpieczne i dobrze funkcjonujące obszary Państw wschodniej granicy Unii Europejskiej to gwarancja bezpieczeństwa i rozwoju całej wspólnoty.	
--	--	--

14	Wschodnie regiony przygraniczne UE, w tym województwo podlaskie doświadczają skumulowanych problemów: ekonomicznej peryferyzacji (niższe PKB per capita i wolniejszy wzrost), ograniczeń w kontaktach transgranicznych, nasilonych zagrożeń bezpieczeństwa (fizycznego i cyber), instrumentalizacji migracji i dezinformacji przez państwa trzecie, konsekwencji wojny w Ukrainie (zakłócenia gospodarcze, napływ uchodźców), a także nasilającego się procesu wyludniania. <u>Najczęściej doświadczane problemy mieszkańców:</u> • Ograniczone kontakty transgraniczne – zamykanie przejść granicznych, strefy zakazu działalności NGO przy granicy, spadek wymiany handlowej MŚP i ruchu turystycznego - ma to bezpośredni wpływ na przychody lokalnych rynków. Decyzje o czasowych zamknięciach (np. granica z Białorusią podczas ćwiczeń wojskowych) pokazują dynamiczną sytuację, która wpływa na mobilność i gospodarkę. • Nasilająca się migracja – zorganizowany napływ migrantów używany jako narzędzie presji politycznej, prowadzący do kryzysów humanitarnych i obciążenia systemów azylowych. • Dezinformacja – kampanie destabilizujące zaufanie do władz lokalnych i służb, utrudniające integrację i zarządzanie kryzysowe. • Słabe wyniki gospodarcze i spadek inwestycji – odpływ kapitału, migracja młodych, trudności w transformacji energetycznej i digitalizacji lokalnych przedsiębiorstw. • Turystyka – ograniczenie ruchu turystycznego w Podlaskim wskutek napiętej sytuacji geopolitycznej, co powoduje spadek dochodów przedsiębiorców branży turystycznej. • Wyludnianie się Podlasia – spadek liczby ludności na terenach wiejskich i w małych miastach, wynikający z emigracji zarobkowej, starzenia się społeczeństwa oraz niewystarczającej oferty pracy i edukacji. <u>Rekomendowane kierunki działań</u>	Agencji Rozwoju Regionalnego "ARES" S.A. w Suwałkach
----	--	---

Działania muszą łączyć: poprawę bezpieczeństwa i odporności (fizycznej i cyfrowej), wsparcie gospodarcze i inwestycyjne skierowane do regionów peryferyjnych, przeciwdziałanie instrumentalizacji migracji i dezinformacji, wsparcie społeczno-humanitarne oraz przeciwdziałanie wyludnianiu poprzez aktywizację mieszkańców i tworzenie nowych perspektyw rozwoju.

Krótkoterminowe – stabilizacja i ochrona

- Finansowe linie awaryjne dla samorządów i MŚP w regionach przygranicznych – szybkie granty naprawcze, rekompensaty itp.
- Wsparcie operacyjne – mobilizacja zespołów szybkiego reagowania, pomoc humanitarna.
- Natychmiastowe wzmocnienie cyberbezpieczeństwa w jednostkach samorządowych.
- Kampanie informacyjne przeciw dezinformacji – programy lokalne uwiarygadniające komunikację władz.
- Ruchome centra wsparcia społecznego – zespoły socjalne i zdrowotne.
- Działania na rzecz ochrony ludności – przygotowanie infrastruktury obrony cywilnej, w tym schronów i miejsc ewakuacyjnych.

Średnioterminowe – odbudowa zdolności i odporności

- Fundusze europejskie na preferencyjne pożyczki i dotacje na infrastrukturę transportową i energetyczną.
- Transgraniczne programy rozwoju lokalnego – rozszerzenie Interreg o priorytety bezpieczeństwa i wsparcie MŚP.
- Sieć regionalnych centrów cyberodporności – szkolenia, wsparcie i finansowanie dla samorządów.

	• Programy przeciwdziałania dezinformacji – wsparcie dla dziennikarstwa lokalnego, programy medialne. • Strategie integracji migracyjnej – szybka rejestracja i pomoc humanitarna. • Odbudowa i promocja turystyki – wsparcie dla przedsiębiorców, promocja dziedzictwa Podlasia, kontynuacja Podlaskiego programu „Bon turystyczny”. • Programy zatrzymywania młodych – stypendia, wsparcie startupów, rozwój edukacji zawodowej. • Zachęty do powrotów – granty i ulgi podatkowe dla osób powracających z emigracji, wsparcie w zakładaniu działalności. Długoterminowe – transformacja strukturalna i odporność strategiczna • Stały mechanizm monitoringu zagrożeń hybrydowych – analizy, dane, wczesne ostrzeżenie. • Wzmocnienie sieci transportowej i cyfrowej – kolej, drogi, przejścia graniczne z modernizacją IT. • Strategiczne inwestycje w edukację, innowacje i kapitał ludzki. • Rozwój infrastruktury ochrony ludności – sieć schronów, magazynów rezerw strategicznych, ćwiczenia obrony cywilnej. • Rozwój turystyki zrównoważonej – inwestycje w infrastrukturę ekoturystyczną, szlaki rowerowe i wodne. • Kompleksowy program demograficzny dla Podlasia – łączenie wsparcia dla rodzin, tworzenie nowych miejsc pracy, inwestycje w mieszkalnictwo i poprawę jakości życia na terenach wiejskich i w małych miastach. Liczymy ze nasze uwagi i sugestie pomogą w budowaniu strategii odporności naszego regionu oraz pozwolą na finansowane działań, które będą odpowiadać na zdiagnozowane potrzeby.	
--	---	--

15	Miasto Bielsk Podlaski znajduje się w odległości ok. 40 km od granicy państwowej z Białorusią. Pomimo braku bezpośredniego sąsiedztwa z granicą, jej bliskość oddziałuje na rozwój lokalny w kilku wymiarach: gospodarczym, społecznym, demograficznym i bezpieczeństwa. Od momentu wybuchu wojny w Ukrainie i wprowadzenia restrykcji wobec Rosji i Białorusi regiony przygraniczne UE odnotowały spadek inwestycji, ograniczenia w handlu transgranicznym, zmniejszenie ruchu turystycznego oraz wzrost kosztów bezpieczeństwa. Procesy te w istotny sposób wpływają także na gminy położone w drugim pasie przygranicznym. Bliskość granicy wpływa na gminy w różnych aspektach: 1. gospodarczym poprzez: • zmniejszenie możliwości rozwoju współpracy gospodarczej i handlu z partnerami białoruskimi, • ograniczenie przepływu turystycznych i inwestycji prywatnych, • rosnące koszty utrzymania bezpieczeństwa i logistyki. 2. społeczne i demograficzne poprzez: • nasilające się procesy depopulacji i odpływu młodych mieszkańców do większych ośrodków poza województwo podlaskie, • spadek atrakcyjności inwestycyjnej i turystycznej obszaru, • poczucie niepewności związane z bezpieczeństwem granicy i napływem uchodźców. 3. bezpieczeństwa poprzez:	Miasto Bielsk Podlaski
----	---	------------------------

	• zwiększone ryzyko zagrożeń hybrydowych (nielegalna migracja, dezinformacja, presja polityczna), • konieczność wzmacniania odporności społecznej oraz systemu zarządzania kryzysowego, które generują dodatkowe koszty po stronie samorządów, potrzebę inwestycji w infrastrukturę bezpieczeństwa (monitoring, systemy ostrzegania, zasoby podwójnego przeznaczenia), co również wiąże się z koniecznością dodatkowych nakładów finansowych. Wskazane wyzwania wpisują się w katalog problemów określonych przez Komisję Europejską i państwa członkowskie w ramach inicjatywy, w szczególności: • ograniczenia w kontaktach transgranicznych, • słabe wyniki gospodarcze i spadek inwestycji, • nasilające się wyludnianie, • rosnące zagrożenia dla bezpieczeństwa, • konieczność budowania odporności społecznej i gospodarczej. Rzeczywiste potrzeby miasta znajdującego się w drugim pasie przygranicznym: 1. Wzmocnienie bezpieczeństwa i odporności — rozwój infrastruktury kluczowej, systemów ostrzegania i zarządzania kryzysowego, przygotowanie zasobów podwójnego przeznaczenia.	
--	---	--

	2. Dywersyfikacja gospodarki lokalnej — wsparcie MŚP, promocja turystyki wewnętrznej, rozwój usług lokalnych. 3. Inwestycje społeczne — poprawa jakości życia, wzmacnianie kapitału ludzkiego, zatrzymanie odpływu mieszkańców poprzez tworzenie atrakcyjnych warunków pracy i zamieszkania. 4. Budowanie odporności informacyjnej — przeciwdziałanie dezinformacji, edukacja obywatelska, rozwój kompetencji cyfrowych mieszkańców. Wykorzystanie instrumentów unijnych — w szczególności funduszy polityki spójności, mechanizmów ograniczania ryzyka inwestycyjnego oraz programów wspierających transformację energetyczną i cyfrową Bliskość granicy z Białorusią, mimo iż miasto nie sąsiaduje z nią bezpośrednio, ma istotny wpływ na jej rozwój społeczno-gospodarczy i bezpieczeństwo. Oddalenie ok. 40 km plasuje gminę w obszarze potencjalnie narażonym na skutki kryzysów transgranicznych, a jednocześnie kwalifikującym się do wsparcia w ramach polityki spójności i nowej inicjatywy „Pakt na rzecz wschodnich regionów przygranicznych”. Wsparcie unijne i krajowe powinno zostać ukierunkowane na zwiększenie odporności lokalnej społeczności, wzmocnienie potencjału gospodarczego oraz poprawę bezpieczeństwa — tak, aby przekształcić słabości wynikające z bliskości granicy w szanse rozwojowe dla mieszkańców i całej wspólnoty lokalnej.	
16	Mieszkając przy wschodniej granicy, widzę na co dzień, jak bardzo trudna sytuacja geopolityczna wpływa na nasze życie. Oczywiście wszyscy zdajemy sobie sprawę z wyzwań związanych z bezpieczeństwem ale w codziennym życiu jednym z najdotkliwszych skutków jest fatalny stan dróg. Zaniedbane szlaki komunikacyjne nie tylko utrudniają poruszanie się mieszkańcom, lecz także hamują rozwój gospodarczy regionu i obniżają atrakcyjność inwestycyjną. To odbija się na jakości życia	Mieszkaniec wsi Zubry

	ludzi. Młodzi wyjeżdżają, firmy nie chcą się tu rozwijać, a codzienny dojazd do pracy czy szkoły staje się udręką. Dlatego uważam, że Pakt dla Wschodnich Regionów Granicznych UE powinien szczególnie nacisk położyć na inwestycje w infrastrukturę transportową, poprawę jakości dróg i rozwój sieci połączeń, które realnie zbliżą nas do reszty Europy. Na tę chwilę mieszkańcy sądzą że zostali zostawieni sami sobie i przestają mieć nadzieję że drogi powstaną. Cały czas są zwodzeni wizją naprawy dróg a tak się nie dzieje już od wielu lat. Prosimy o interwencję w sprawie dróg w przygranicznych miejscowościach gminy Gródek.	
17	Mieszkam przy wschodniej granicy i wiem jedno codzienność tutaj to nie tylko polityka i wielkie słowa o trudnym sąsiedztwie. To też dziurawe drogi, które sprawiają, że każdy wyjazd do pracy, do lekarza czy po prostu do rodziny staje się męczącą wyprawą. Najbardziej boli mnie to, że przez taki stan infrastruktury ludzie uciekają stąd młodzi nie widzą przyszłości, przedsiębiorcy rezygnują z inwestycji, a starsi zostają sami w miejscach, które coraz bardziej pustoszeją. Dlatego wierzę, że Pakt dla Wschodnich Regionów Granicznych UE musi nie tylko mówić o bezpieczeństwie, ale przede wszystkim dać nam realne wsparcie w drogi, w rozwój, w normalne życie. Bo jeśli tutaj nie będzie się dało żyć godnie, to granica będzie jeszcze trudniejsza do utrzymania. Drogi i jeszcze raz drogi bez tego nasz region nie przetrwa.	Mieszkaniec wsi Świsłoczany
18	Gmina Gródek, mając na uwadze znaczenie inicjatywy Komisji Europejskiej dotyczącej opracowania Paktu na rzecz Wschodnich Regionów Granicznych Unii Europejskiej, wyraża poparcie dla działań zmierzających do zebrania rzetelnych i kompleksowych informacji na temat potrzeb, wyzwań oraz potencjału społeczno-gospodarczego regionów położonych przy zewnętrznych granicach UE. Gmina Gródek, jako jednostka samorządu terytorialnego położona bezpośrednio przy granicy z Białorusią, na terenie której zlokalizowane jest przejście graniczne oraz stacjonują jednostki wojskowe,	Gmina Gródek

	doświadcza w ostatnich latach szczególnej presji wynikającej z położenia geopolitycznego, napięć migracyjnych, ograniczeń w przepływie osób i towarów oraz wynikających z tego wyzwań infrastrukturalnych, ekonomicznych i społecznych. 1. Problemy infrastrukturalne Problemy infrastrukturalne obszaru Gminy Gródek uwidaczniają się przede wszystkim w nadmiernie eksploatowanej i sukcesywnie degradowanej infrastrukturze drogowej. Osią wschód-zachód terenu gminy jest droga krajowa Nr 65 stanowiąca obsługę ruchu tranzytowego. W momencie zamknięcia przejścia granicznego oraz pojawienia się w Gminie Gródek jednostek wojskowych, ruch ciężkich pojazdów ciężarowych nie występuje jedynie na powyżej wskazanej drodze krajowej, ale także na wielu drogach lokalnych we wschodniej części obszaru gminy. Wiele dróg jest nieustannie niszczonych, co wpływa na komfort i bezpieczeństwo mieszkańców. Obecność wojska przy granicy (niezmiernie potrzebna) powoduje stałe pogarszanie się dróg, przy braku wsparcia Ministerstwa Obrony Narodowej w zakresie ich naprawy. Drogami, które wymagają niezwłocznej interwencji są przede wszystkim: drogi powiatowe – 1287 B (Chomontowce – Rudaki), 1456 B (Bobrowniki – Mostowlany), 1454 B (Wierobie – Świsłoczany), 1455 B (Zubry – Zubki) oraz drogi gminne - G105044 (Łużany – droga krajowa Nr 65), G105059 (Zubry – Mostowlany), G105060 (Zubry – Mostowlany-Kolonia). Wszystkie gminy położone bezpośrednio wzdłuż granicy państwa, w których wybudowano mur graniczny, otrzymały wsparcie w postaci przebudowy dróg biegnących przy granicy. Granicę tę na terenie Gminy Gródek stanowi rzeka Świsłocz, dlatego zrealizowano jedynie ogrodzenie ochronne typu Concertina. Z uwagi na powyższe Gmina Gródek została całkowicie pominięta przy realizacji dróg w strefie położonej bezpośrednio przy granicy. Wszystkie powyżej wskazane drogi, w szczególności droga powiatowa 1456 B Bobrowniki-Mostowlany) stanowią niezbędny element komunikacji służb granicznych i wojska. 2. Skutki zamknięcia przejścia granicznego w Bobrownikach	
--	--	--

	Zamknięcie przejścia granicznego w Bobrownikach (jednego z kluczowych punktów wymiany handlowej z Białorusią) wywołało istotne skutki gospodarcze: • spadek dochodów lokalnych firm, które wcześniej obsługiwały transport, logistykę, handel i usługi związane z ruchem granicznym; • bankructwa i zawieszenie działalności przez mikroprzedsiębiorstwa; • utrudniona komunikacja i kontakt rodzin zamieszkałych po dwóch stronach granicy; • redukcja miejsc pracy (przygraniczne bary, sklepu, firmy ubezpieczeniowe); • odpływ klientów ze wschodu, którzy przez lata korzystali z polskich usług zdrowotnych, handlowych i edukacyjnych; • spadek ruchu budowlanego – znikome zainteresowanie nieruchomościami położonymi we wschodniej części gminy; • odpływ mieszkańców. Należy rozważyć wariant chociażby częściowego otwarcia przejścia granicznego – dla ruchu osobowego. 3. Kontekst społeczno-kulturowy Obszary przygraniczne powiatu białostockiego to regiony z bogatym dziedzictwem kulturowym i etnicznym, zamieszkiwane przez mniejszości narodowe i religijne, m.in. Białorusinów i Tatarów. Sytuacja geopolityczna, kryzys migracyjny oraz obecność wojska i służb na granicy wpływają na: • pogorszenie nastrojów społecznych i wzrost poczucia zagrożenia; • ograniczenie działalności kulturalnej i transgranicznych inicjatyw społecznych; • odpływ młodych ludzi do większych miast lub za granicę; • napięcia społeczne związane z obecnością migrantów oraz obostrzeniami w strefie nadgranicznej. Gmina Gródek, jako część wschodniej granicy Polski i Unii Europejskiej, wymaga szczególnego podejścia w ramach polityki spójności UE. Tylko działania skoordynowane, długofalowe i dostosowane	
--	--	--

	do specyfiki pogranicza będą w stanie przeciwdziałać obecnym kryzysom i budować odporność regionów. W ramach podejmowanych działań liczymy na bezpośrednie wsparcie w rozwiązaniu powyżej wskazanych problemów, z którymi jako gmina wiejska o niewielkim budżecie nie jesteśmy w stanie poradzić sobie sami.	
19	Zwracamy się do Komisji Europejskiej z prośbą o uwzględnienie w procesie decyzyjnym realnych konsekwencji gospodarczych i społecznych, jakie dotknęły przedsiębiorstwa zlokalizowane przy wschodniej granicy Polski. Nasza firma logistyczno-celna od kilkunastu lat specjalizowała się w obsłudze towarów w handlu międzynarodowym na kierunkach Białoruś–Rosja–Kazachstan. Byliśmy istotnym ogniwem łańcucha dostaw, zapewniającym płynność wymiany towarowej, miejsca pracy i rozwój lokalnej gospodarki. 1. Skala strat i utracone rynki W 2022 roku osiągnęliśmy przychody w wysokości 14,5 mln zł. W 2023 roku spadły one do 9 mln zł, w 2024 – do 8,9 mln zł, a do lipca 2025 r. wyniosły jedynie 4,5 mln zł. Oznacza to spadek o ponad 60% w stosunku do roku 2022. 2. Konsekwencje społeczne i kadrowe Do niedawna zatrudnialiśmy 70 osób. Obecnie pracuje z nami już tylko 50. Część osób, obawiając się o przyszłość, przebranżowiła się i opuściła sektor logistyczno-celny. To oznacza utratę kadr i pogorszenie sytuacji społecznej w regionie. 3. Niewykorzystana infrastruktura Przez lata inwestowaliśmy w magazyny i place przeładunkowe, dziś w dużej mierze niewykorzystywane. To generuje koszty i obciąża bilans przedsiębiorstwa. 4. niesprawiedliwość w dostępie do wsparcia Z powodu wyczerpania limitu de minimis przedsiębiorstwa przygraniczne są pozbawione dostępu do wsparcia, z którego korzystają podmioty z innych regionów Polski i UE. Cała pomoc powinna być udzielana poza limitem de minimis, po uzyskaniu zgody Komisji Europejskiej. 5. Proponowane formy pomocy - Dopłaty do kosztów zatrudnienia. - Wsparcie inwestycyjne na przebranżowienie infrastruktury. - Preferencyjne kredyty i poręczenia. - Granty na szkolenia i	Agencja Celną Terminus E.S. Grygutowicz- Szumowska sp. j.

przekwalifikowanie pracowników. - Fundusze kompensacyjne rekompensujące straty. Podsumowanie
Rozumiemy konieczność polityki sankcyjnej, jednak koszty spadają na barki społeczności
przygranicznych. Bez wsparcia grozi nam trwałe załamanie lokalnej gospodarki i odpływ kadr.

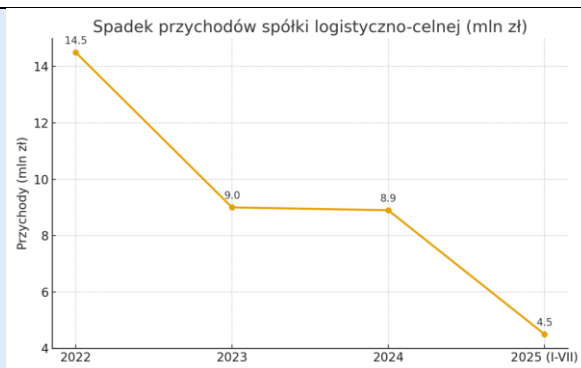
Załączniki do opinii

Załącznik 1. Rekomendowane instrumenty pomocowe

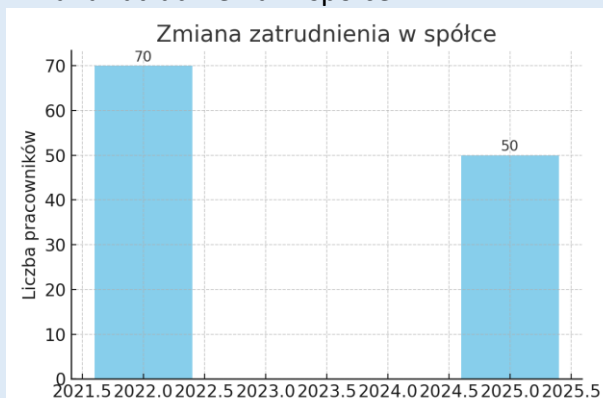
- Dopłaty do kosztów zatrudnienia – aby zapobiec dalszym zwolnieniom i utracie kadr.
- Wsparcie inwestycyjne – na przebranzowanie infrastruktury magazynowej i transportowej.
- Preferencyjne kredyty i poręczenia – gwarantowane przez państwo lub instytucje unijne.
- Granty na szkolenia i przekwalifikowanie pracowników.
- Fundusze kompensacyjne – rekompensujące straty poniesione wskutek zamknięcia granic.
- Cała pomoc powinna być udzielana poza limitem de minimis, po uzyskaniu zgody KE.

Załącznik 2. Zestawienie danych finansowych i zatrudnienia

Spadek przychodów spółki (mln zł):

Zmiana zatrudnienia w spółce:

20

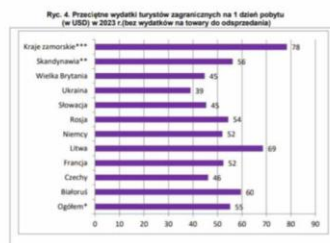
W imieniu Porozumienia Polskich Przedsiębiorców „Zjednoczony Wschód” oraz przedsiębiorców z woj. podlaskiego, pragnę przedstawić skutki wojny hybrydowej granicy polsko-białoruskiej i zamknięcia drogowych przejść granicznych z Białorusią dla naszego regionu. W 2023 roku przez przejście w Bobrownikach granicę przekroczyło ponad 1,2 mln osób. Średnie wydatki jednego obywatela Białorusi w

Porozumienie Polskich Przedsiębiorców "Zjednoczony Wschód"

Polsce to 167 USD – co oznacza potencjalny wpływ do lokalnej gospodarki rzędu 200 mln USD rocznie. Po zamknięciu obu drogowych przejść w woj. podlaskim ten przychód został całkowicie utracony. Od prawie dwóch lat nasz region pozbawiony jest ruchu osobowego i towarowego z Białorusią. Nie znamy żadnych planów ich ponownego otwarcia. Gospodarka oparta na usługach, handlu i turystyce została z dnia na dzień pozbawiona podstaw egzystencji. Symboliczna pomoc – 8,1 mln zł dla 26 firm – nie odpowiada skali strat, które szacujemy na 200 mln USD rocznie. Większość podróżnych z Białorusi odwiedzała nie tylko gminy przygraniczne, ale przede wszystkim Białystok. Dlaczego – przy identycznym zagrożeniu militarnym i hybrydowym – działają przejścia drogowe w Koroszczynie, Terespolu (woj. lubelskie) i z Obwodem Kaliningradzkim, a Podlasie zostało całkowicie odcięte? Czy zamknięcie przejść poprawiło bezpieczeństwo? Statystyki mówią inaczej – liczba nielegalnych przekroczeń w 2022 r. (otwarte przejście w Bobrownikach) wyniosła 15,5 tys., a w 2023 r. (zamknięte przejście w Bobrownikach) już 26 tys. Bezpieczeństwo narodowe jest priorytetem, ale nie może oznaczać ruiny finansowej mieszkańców regionu. Białystok, niegdyś lider Rankingu Miast Przyjaznych Biznesowi (2020), w 2023 r. zajął ostatnie miejsce w rankingu Business Insider pod względem wynagrodzeń, bezrobocia i dostępności mieszkań. Sytuacja gospodarcza pogarsza się z miesiąca na miesiąc. Podlasie nie jest regionem przemysłowym – naszą siłą był handel, usługi i turystyka, w tym tzw. turystyka zakupowa. Przez lata budowaliśmy markę regionu otwartego, zielonego i przedsiębiorczego. Dziś – ze względu na strefy buforowe, obecność wojska i zamkniętą granicę – turystyka została zniszczona, a tysiące firm nie mają jak funkcjonować. Słyszymy apele o „przebranżowienie”, ale brakuje konkretów – gdzie, na co, za co? W regionie bez przemysłu, z ograniczoną infrastrukturą i kurczącą się liczbą mieszkańców nie widać realnych alternatyw. Zdecydowanie sprzeciwiamy się reżimowi Łukaszenki i agresji Rosji na Ukrainę. Rozumiemy działania państwa w zakresie obronności. Jednak zamykanie przejść i izolowanie regionu nie powinno być sposobem na walkę z hybrydowym zagrożeniem. To tylko pogłębia kryzys społeczny i gospodarczy oraz wpisuje się w scenariusz destabilizacji Polski, którego celem jest właśnie osłabienie regionów przygranicznych.

	Nie możemy pozwolić, aby to obywatele Podlasia ponosili główny ciężar wojny hybrydowej. Nie odcinajmy też od Polski blisko miliona rodaków mieszkających na Białorusi. Apelujemy o: Przywrócenie drogowego ruchu transgranicznego w woj. podlaskim; Wsparcie przedsiębiorców, którzy ponieśli straty w wyniku zamknięcia granic poprzez Stworzenie programów pomocowych obejmujących nie tylko gminy przygraniczne, ale i powiat M. Białystok takich jak: zwolnienie z ZUS, zwolnienie z płacenia podatków dochodowych lub podatków od nieruchomości. Kredyty na preferencyjnych warunkach z ich częściowym umorzeniem, z okresem karencji do momentu przywrócenia ruchu transgranicznego. Cała pomoc powinna być udzielona poza limitem DE MINIMIS po uzyskaniu zgody Komisji UE umożliwiającego zwolnienie z jego progu dla podmiotów, które już go przekroczyły. Okazuje się bowiem, że z powodów niezależnych od przedsiębiorców, zostaną oni "zablokowani" w możliwości szukania wsparcia dla projektów rozwojowych, z której to pomocy firmy z innych regionów Polski jak i UE, nieobjętych ograniczeniami, korzystają i będą dalej korzystać.	
--	---	--

5

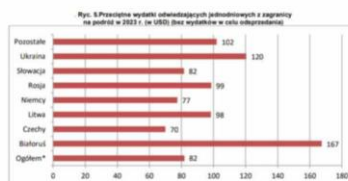

* Białoruś, Ukraina, ** Skandynawia: Szwecja, Finlandia, Norwegia, Szwajcaria, *** Królestwo Zjednoczone, Japonia, Korea Płn., USA.

Przeciętne wydatki turystów zagranicznych na 1 dzień pobytu w 2023 r. wynosiły 50 USD i były o 5 USD większe niż w roku ubiegłym. Najwięcej na jeden dzień pobytu wydawali turyści z krajów zamożnych (78 USD), a także Litwy (59 USD) i Białorusi (60 USD). Najmniej eksportowały Ukrainy 39 USD na 1 dzień pobytu.

Wydatki odwiedzających jednostkowych

Z badań przeprowadzonych w 2023 r. wynika, że przeciętne wydatki odwiedzających jednostkowych poniesione na terenie Polski łącznie z bez wydatków na towary do odprzedaży kształtowały się na poziomie 82 USD na osobę.

Najwyższe wydatki wśród odwiedzających jednostkowych zadeklarowali nasi wschodni sąsiedzi z Białorusi 167 USD oraz Ukrainy 120 USD.

6

Różnorodna struktura wydatków odwiedzających jednostkowych w 2023 r. była podobna do lat p...
 Największe sumy wydane były w związku z zakupami na własne potrzeby (81,5%). Udział wydatków na transport wyniósł 8,2%, a wydawano 4,6%.

21	Nasza organizacja, Protest Branży Drzewnej, działa w interesie lokalnych społeczności i rozwoju województwa podlaskiego. Dlatego przedstawiamy naszą opinię w ramach Konsultacji społecznych Paktu na rzecz wschodnich regionów przygranicznych. Polska branża drzewna jest jedną z tych, które dotkliwie odczuwają międzynarodowe napięcia i problemy gospodarcze. Niestety, w województwie podlaskim, zjawisko to zostało spotęgowane regulacjami narzucanymi przez Ministerstwo Klimatu i Środowiska. 8 stycznia 2024 roku wspomniane ministerstwo wprowadziło moratorium w sprawie wstrzymania i ograniczenia pozyskania drewna. Moratorium objęło powierzchnię 100 tysięcy hektarów, z czego aż 60% znajduje się na terenie Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Białymstoku. Moratorium wprowadzono bez zapowiedzi i bez ekspertyz dotyczących wpływu na przyrodę. Zdaniem zdecydowanej większości przedstawicieli nauki, a także naszym – wpływu negatywnego. Nie wykonano też żadnych analiz skutków ekonomicznych tej decyzji. One są oczywiście wyłącznie negatywne, a na niektórych obszarach wręcz fatalne dla lokalnych społeczności. Była to decyzja wyłącznie polityczna mająca na celu zyskanie popularności społeczeństw dużych miast i przychylności środowisk aktywistycznych. Zakaz użytkowania lasów jest narracją, którą łatwo się sprzedaje, ponieważ z natury nikt nie chce wycinania drzew. W efekcie decyzji ministerstwa lokalne firmy z szeroko pojętej branży drzewnej zaczęły walkę o przetrwanie. Ograniczenie gospodarki leśnej spowodowało ogromne straty finansowe zakładów usług leśnych. Już w roku 2024 kwota niewykonania umów Lasów Państwowych z ZUL-ami wyniosła 19,861 mln złotych. Był to jednak jeszcze okres przejściowy, w którym poszczególne nadleśnictwa starały się łątać dziury pracami, jakie powinny odbyć się w kolejnych latach. Dopiero rok 2025 wyłonił prawdziwe skutki moratorium. Kwota przeznaczona na umowy z zakładami usług leśnych	Protest Branży Drzewnej Stowarzyszenie Przedsiębiorców Miasta i Gminy Czarna Białostocka
----	--	---

spadła - rok do roku - z 330 milionów do 280 milionów złotych. Oznacza to stratę 50 milionów zł w przychodach ZUL-i! W niektórych nadleśnictwach spadki są absurdalnie duże. Wycena wartości prac na terenie Nadleśnictwa Dojlidy w 2024 roku wynosiła 10 567 300 zł, a na rok 2025 6 380 000 zł, a więc o 4 187 300 zł mniej (- 39,62%)! Wycena wartości prac na terenie nadleśnictwa Supraśl to 18 916 400 zł w 2024 roku i 8 630 000 zł w 2025 roku, czyli mniej o 10 286 400 zł (-54,38%)! Dodajmy, że koszty działalności zakładów (leasingi, kredyty, koszty osobowe) pozostały bez zmian lub się zwiększyły. Skutkuje to zwolnieniami, zawieszaniem działalności lub zamykaniem firm. Warto pamiętać, że na części obszarów woj. podlaskiego szeroko rozumiana branża leśna jest głównym pracodawcą. Moratorium wywołało również olbrzymie braki w podaży surowca w regionie. Spadek sortymentu grubizny pomiędzy rokiem 2023, a 2025 wynosi ponad 310 tys m³. To strata rzędu 12%. Spadek podaży drewna sklejkowego wynosi jeszcze więcej: 34 % w przypadku iglastego i aż 36% w przypadku liściastego. To są kolosalne liczby. Zakłady sprowadzają surowiec z daleka, np. z Litwy ponosząc koszty, co wpływa na utratę przez nie konkurencyjności. Podlascy samorządowcy doskonale zdają sobie sprawę ze skali problemu. 29 października 2024 roku Sejmik Województwa Podlaskiego, stosunkiem głosów 27:1, przyjął stanowisko w sprawie obrony branży drzewnej i wycofania Moratorium. Radni postąpili solidarnie, bez względu na podziały i polityczne barwy. Podobne stanowiska i uchwały podjęły lokalne samorządy, m.in. powiat białostocki, sokólski czy augustowski. Konsultacje społeczne w sprawie moratorium dobitnie pokazały, że całe lokalne społeczności są przeciwne jego idei. Na około 13 tysięcy głosów, prawie 8,5 tys. wyraziło całkowity sprzeciw wobec ograniczeniom. Nieco ponad 3 tys. zgadzało się z propozycjami aktualizacji obszarów objętych moratorium, co było kompromisem proponowanym przez Regionalną Dyрекcję Lasów Państwowych, ale nadal opcją przeciwną moratorium. Działania ministerstwa poparło zaledwie 1,5 tysiąca osób. W zdecydowanej większości byli to ludzie spoza regionu głosujący przez	
--	--

stronę internetową stworzoną przez jedną z organizacji ekologicznych. Czyli ci, których ograniczenia kompletnie nie dotyczą i którzy nie są z naszym województwem związani. Ten cały głos sprzeciwu długo był ignorowany. Natomiast presja ma sens, ponieważ Ministerstwo Klimatu i Środowiska zapowiedziało zmniejszenie obszarów objętych moratorium. Czekamy jednak na spełnienie tej obietnicy. Z drugiej strony – również w myśl populistycznych haseł – MKiŚ zaczęło mnożyć rezerwaty, a więc znowu ograniczać racjonalną gospodarkę leśną. Dzieje się tak, chociaż prawie 40% powierzchni Polski znajduje się pod różnymi formami ochrony przyrody, co stawia nasz kraj na 3. miejscu w Unii Europejskiej. To kolejny cios w lokalną ekonomię, który wcale nie rozwija nas turystycznie. Do większości powierzchni rezerwatów ludzie po prostu nie mają dostępu. Branża drzewna jest jedną z głównych gałęzi lokalnej ekonomii. O gospodarkę drewnem oparta jest częściowo strategia naszego województwa. Działania Ministerstwa Klimatu i Środowiska odbywają się ewidentnie wbrew interesom, a przede wszystkim, woli mieszkańców i samorządów naszego regionu. Podobna sytuacja, jak z moratorium w Puszczy Knyszyńskiej i Augustowskiej, dzieje się w Puszczy Białowieskiej, gdzie aktywiści, wspólnie z politykami, chcą niemal całkowicie pozbawić mieszkańców możliwości korzystania z dóbr lasu. Choć potoczna narracja nierzadko sugeruje, że gospodarka zagraża przyrodzie, to rzeczywisty obraz jest znacząco odmienny. Racjonalna gospodarka leśna od lat pomaga przyrodę chronić. Przykładem tego jest wzrost lesistości Polski. Obecnie prawie 30% powierzchni pokrywają lasy, choć jeszcze w latach 40 XX w. było to zaledwie ok. 20% . Ogromny wzrost lesistości dokonał się właśnie w lasach o funkcji gospodarczej, co równolegle stworzyło fenomenalne warunki dla prowadzenia ochrony przyrody w Polsce. Obecne pomysły, poparte nie nauką, a ideologią, czasem wręcz fanatyczną, tworzą zagrożenie dla ciągłości zjawisk ekologicznych. Ze względu na bliskość wschodniej granicy straty ponosi wiele branż. Turystyka, transport,	
--	--

	handel i wiele innych. Kolejne regulacje tworzą kłopoty dla lokalnego rolnictwa. Traci cała lokalna gospodarka. Jako region znajdujemy się w bardzo trudnym momencie, a przecież mamy duże możliwości i chęci rozwoju. Hamuje go nie tylko niepokojąca sytuacja międzynarodowa. Najbardziej bolesne ciosy otrzymujemy od decydentów politycznych, którzy zamiast pchać nas ku rozwojowi, stawiają nam na tej drodze kolejne przeszkody. Za liczbami, które podajemy stoją ludzkie dramaty, ubożenie społeczeństw, pogarszanie warunków życia i zatrzymanie wzrostu gospodarczego. Mamy ambicje, by nasz region nie odstawał od reszty kraju. Nie stawał się skansenem, a w niektórych branżach stanowił nawet koło napędowe. Dlatego z pełną stanowczością domagamy się politycznego i ekonomicznego wsparcia tych dążeń oraz zaprzestania działań sabotujących nasz rozwój.	
22	Powiat Sokółski jako jednostka samorządu terytorialnego położona bezpośrednio przy granicy z Białorusią, doświadcza w ostatnich latach dotkliwych reperkusji związanych z położeniem geopolitycznym, napięciami migracyjnymi a także z ograniczeniem w przepływie osób i towarów oraz wyzwań infrastrukturalnych i społecznych. Mając na uwadze znaczenie inicjatywy Komisji Europejskiej, dotyczącej opracowania Paktu na rzecz Wschodnich Obszarów Granicznych Unii Europejskiej wyrażamy poparcie dla działań zmierzających do zebrania rzetelnych informacji dotyczących potrzeb, wyzwań, problemów oraz potencjału społeczno-gospodarczego regionów położonych przy zewnętrznych granicach UE. Powiat Sokółski jest jednym z pierwszych "frontów" przy obecnym kryzysie na granicy Polski i Białorusi borykającym się z następującymi wyzwaniami/ problemami: • Degradacja dróg przygranicznych przez ciężki sprzęt i zwiększony ruch pojazdów służb mundurowych. Remonty i naprawy zniszczonych przez ciężki sprzęt lokalnych dróg są potrzebne nie tylko dla bezpieczeństwa, ale też dla mieszkańców.	Powiat Sokółski

	• Koszty opieki medycznej a także społecznej – osoby przekraczające granicę (uciekające przed działaniami zbrojnymi za wschodnią granicą Polski), często w trudnych warunkach, wymagają pomocy; samorząd musi zabezpieczać usługi (szpitale, opieka zastępcza) nawet przed decyzją centralnych władz. Stacjonujące służby mundurowe stojące na straży granic Polski/Unii Europejskiej również mogą potrzebować wyspecjalizowanych zabiegów medycznych • Potrzeba trwałych rozwiązań infrastrukturalnych, nie tylko doraźnych remontów. Ciągłe pojawiają się zgłoszenia do wzmocnienia infrastruktury, zabezpieczenia dróg i ciągów komunikacyjnych, które są newralgiczne w kontekście bezpieczeństwa i funkcjonowania codziennego mieszkańców. • Skutki gospodarcze wywołane zamknięciem przejścia granicznego w Kuźnicy, tj. spadek dochodów lokalnych firm zajmujących się transportem, logistyką, handlem czy też świadczeniem usług. • Brak pełnej informacji dla mieszkańców co do działań służb na granicy – powoduje niepewność i społeczne napięcia. Powiaty przygraniczne w tym Powiat Sokólski wymagają indywidualnego podejścia w ramach polityki spójności UE, które będzie kompleksowe i skoncentrowane na potrzebach tych obszarów tj.: • Budowa/wzmocnienie trwałych granicznych zabezpieczeń (infrastrukturalnych i logistycznych), przy zachowaniu równowagi z prawami człowieka itp. • Rozbudowa infrastruktury drogowej, inwestycje w drogi przygraniczne, opieka zdrowotna, baza logistyczna — by region nie był jedynie obszarem “przejściowym” ale funkcjonalnie dobrze przygotowanym. • Poprawa komunikacji i informowania mieszkańców — większa przejrzystość co do działań państwowych służb, prognoz, możliwości pomocy lokalnej.	
--	--	--

	• Zwiększone wsparcie finansowe ze strony rządu i UE, zwłaszcza w kontekście kosztów migracji, utrzymania bezpieczeństwa, ochrony granic, pomocy humanitarnej. Tylko długotrwałe, skoordynowane działania mające na celu kompleksowe wsparcie szerokiego zakresu działań obronnych, infrastrukturalnych, zdrowotnych oraz społecznych wpłyną na poprawę sytuacji obszarów przygranicznych a także zabezpieczą nas przed kolejnymi kryzysami i niebezpieczeństwami. W związku z powyższym apelujemy o wprowadzenie sprawdzonych wzorców i przetestowanych w przeszłości działań w postaci różnego rodzaju tzw. „tarcz”, funduszy dedykowanych obszarom przygranicznym w tym KPO.	
23	Przedsiębiorcy z regionów przygranicznych szczególnie silnie odczuwają konsekwencje wojny w Ukrainie. Wielu z nich utraciło tradycyjne rynki zbytu na Wschodzie, a eksport i sprzedaż zagraniczna znacząco spadły. Równocześnie rosną koszty energii i produkcji, a dostęp do kredytów i kapitału jest ograniczony. Dodatkowym problemem jest odpływ młodych ludzi, którzy nie znajdują perspektyw rozwoju w lokalnych warunkach. Infrastruktura transportowa i logistyczna pozostaje niewystarczająca, co jeszcze bardziej utrudnia rozwój działalności. Do tego dochodzą obawy społeczne, napięcia związane z napływem uchodźców oraz zmniejszone poczucie bezpieczeństwa. Dlatego przedsiębiorcy oczekują od Unii Europejskiej zdecydowanych działań. Potrzebne są specjalne fundusze gwarancyjne i linie pożyczek preferencyjnych, które ułatwią dostęp do finansowania małym i średnim firmom. UE powinna wesprzeć dywersyfikację eksportu i pomóc w otwieraniu się na nowe rynki, tak aby przedsiębiorstwa mogły odbudować swoje kanały sprzedaży. Niezbędne są także programy obniżające koszty energii i wspierające zieloną transformację, co zwiększy konkurencyjność firm. Równolegle potrzebne jest finansowanie inkubatorów przedsiębiorczości i grantów dla młodych, które mogą zatrzymać odpływ ludzi z regionu. Ważne będą inwestycje w drogi, kolej i centra logistyczne, a także dodatkowe fundusze na infrastrukturę społeczną i integrację uchodźców. Uzupełnieniem	Izba Przemysłowo-Gospodarcza w Suwałkach

	powinny być programy poprawiające bezpieczeństwo i odporność lokalnych społeczności. Takie działania pozwolą przedsiębiorcom przetrwać trudny okres, utrzymać działalność i miejsca pracy, a w przyszłości rozwijać regiony przygraniczne. Wsparcie w ramach Paktu nie powinno ograniczać się wyłącznie do MŚP. W regionach przygranicznych duże przedsiębiorstwa odgrywają rolę kluczowych pracodawców i eksporterów oraz współpracują z szerokim gronem mniejszych dostawców. Ich stabilność przekłada się bezpośrednio na kondycję lokalnych ekosystemów gospodarczych. Dlatego wskazane jest, aby UE przewidziała również dedykowane instrumenty dla dużych firm – np. preferencyjne pożyczki, gwarancje lub granty inwestycyjne – pod warunkiem utrzymania zatrudnienia i współpracy z lokalnymi MŚP. Wschodnie regiony przygraniczne UE mogłyby zostać potraktowane w ujęciu całościowym jako specjalne strefy ekonomiczne, zintegrowane z polityką spójności. Umożliwiłoby to zastosowanie zestawu preferencji – m.in. ulg podatkowych, preferencyjnych pożyczek i grantów inwestycyjnych, priorytetowych środków na infrastrukturę oraz ułatwionego dostępu do funduszy UE – w ramach jednego, spójnego mechanizmu. Takie podejście zwiększyłoby atrakcyjność inwestycyjną regionów, ograniczyło ryzyko odpływu kapitału i ludności oraz pozwoliło przekształcić obszary graniczne z peryferii w motory rozwoju i stabilności całej Unii.	
24	Gmina Puńsk jako członek Europejskiego Ugrupowania Współpracy Terytorialnej „Polsko-Litewski Transgraniczny Obszar Funkcjonalny z o.o., do którego łącznie należy 12 samorządów z Polski i Litwy: 3 rejony: Vilkaviškis, Kalvarija i Lazdijai z Litwy, a z Polski 9 samorządów: miasto Sejny oraz gminy: Sejny, Giby, Krasnopol, Puńsk, Jeleniewo, Rutka – Tartak, Szypliszki i Wiżajny. Samorzady te pełnią kluczową rolę w utrzymaniu stabilności i spójności lokalnych wspólnot oraz najbardziej znają lokalne potrzeby i wyzwania.	Gmina Puńsk

	Obszar ten, który obejmuje łącznie 91 800 mieszkańców, jest szczególnie narażony na zagrożenia wynikające z trudnego położenia geopolitycznego tzn. bliskie sąsiedztwo z Federacją Rosyjską i Białorusią. Ostatnie doświadczenia z września 2025 r. związane z naruszeniem polskiej przestrzeni powietrznej dobitnie pokazują, że nie możemy czuć się w pełni bezpiecznie. Region zmagają się z wieloma problemami, które są potęgowane przez powielane przez media informacje o „Przesmyku suwalskim”. Inwestorzy omijają te tereny, a niezaprzeczalne piękno natury i bogactwo dziedzictwa kulturowego nie przyciąga również turystów. Środki finansowe przeznaczone na infrastrukturę drogową, zdrowotną, turystyczną, uzbrojenie terenów inwestycyjnych, wodno-kanalizacyjną są niewystarczające. Kryzys potęguje depopulacja, starzenie się społeczeństwa, bariery integracji transgranicznej, ograniczona infrastruktura innowacyjna. Aby zaradzić wyzwaniom i problemom, z którymi zmagają się obszary przygraniczne, konieczne jest przygotowanie programów dedykowanych dla tych regionów. Ponadto powinno dążyć się do zwiększenia znaczenia działalności Europejskich Ugrupowań Współpracy Terytorialnej, które mogą poprzez swoje inicjatywy prowadzone w oparciu o duże zaufanie lokalnych społeczności, przyczynić się do zmniejszenia różnic rozwojowych pomiędzy regionami granicznymi, a ośrodkami wzrostu. EUWT powinno wspomagać efektywnie przedsiębiorców, prowadzić działalność promocyjną wśród potencjalnych inwestorów wspólnie z funkcjonującymi instytucjami otoczenia biznesu poziomu regionalnego lub krajowego, tworzyć klastry zrównoważonego rozwoju (np. turystyki, przy wykorzystaniu zasobów naturalnych, kulturowych, architektonicznych). EUWT powinno stanowić zaplecze wsparcia odpowiednich instytucji przy tworzeniu wspólnych sieci transportowych, wodno-kanalizacyjnych. Prowadzenie wspólnych inwestycji energetycznych wykorzystujących OZE. Jednym z głównych działań, w obecnej sytuacji geopolitycznej, bez wątpienia są działania związane z ogólnym bezpieczeństwem i cyberbezpieczeństwem mieszkańców przygranicznych regionów. Są to m.in. działania informacyjne, dostęp do rzetelnych i sprawdzonych informacji, walka z dezinformacją,	
--	--	--

program dla mieszkańców na temat zachowania w sytuacjach kryzysowych (m.in. o dostępności bezpiecznych miejsc schronienia, szkolenia z zakresu pierwszej pomocy) Propozycje działań ze strony EUWT „Polsko – Litewskiego Transgranicznego Obszaru Funkcjonalnego” CEL / WYZWANIE Wzmocnienie infrastruktury i dostępności Większe środki na modernizację dróg, mostów, sieci kolejowych łączących małe miejscowości z dużymi ośrodkami — by skrócić czas dojazdu do usług, rynków pracy, edukacji. • Rozwój transportu publicznego (np. autobusów, lokalnych połączeń), także na trasach transgranicznych, by przeciwdziałać izolacji. • Rozbudowa infrastruktury cyfrowej: lepszy internet, 5G, infrastruktura do pracy zdalnej, e usług — pozwala to ludziom pracować lub uczyć się bez konieczności przeprowadzki. • Programy zachęt finansowych (np. ulgi podatkowe, dotacje, mieszkania socjalne) dla młodych rodzin, które osiedlą się w tych regionach albo wracają – podobne do strategii „powrotu”. • Wsparcie instytucji edukacyjnych (przedszkola, szkoły, placówki opieki), by zwiększyć atrakcyjność życia rodzinnego. Wsparcie demograficzne i przeciwdziałanie wyludnianiu się. • Stypendia i programy motywacyjne dla młodzieży z obszarów wiejskich; programy mentorsko edukacyjne zachęcające do pozostania lub powrotu. Wsparcie dla przedsiębiorców: • Promocja przedsiębiorczości lokalnej: wsparcie małych i średnich firm, start upów, mikroprzedsiębiorstw, zwłaszcza tam, gdzie można wykorzystać zasoby lokalne (rolnictwo, leśnictwo, ekoturystyka, rzemiosło). Bezpieczeństwo i gotowość kryzysowa	
--	--

	• Inwestycja w technologie monitoringu granic, systemy wczesnego ostrzegania (np. zagrożenia hybrydowe, migracji, katastrofy naturalne). • Dodatkowe wsparcie UE w finansowaniu mechanizmów pozwalających państwom członkowskim rozwijać zdolność obrony cywilnej. • Specjalne strefy ekonomiczne lub ulgi inwestycyjne w regionach przygranicznych, by przyciągać inwestorów – np. w branżach niszowych, ekologicznych, nowoczesnych technologii. Wzrost inwestycji i rozwój gospodarczy • Wsparcie eksportu lokalnych produktów, tworzenie rynków zbytu transgranicznie (np. PL LT, UE zachodnia) – promocja, certyfikacja, logistyka. • Finansowanie innowacji i transformacji cyfrowej dla przedsiębiorstw lokalnych – umożliwienie udziału w E commerce, cyfrowych rozwiązaniach, zielonej gospodarce. • W przyszłej perspektywie budżetowej UE (po 2027) – uwzględnienie tzw. “premii” lub dodatkowych środków dla regionów granicznych wobec państw agresora lub regionów narażonych na presję migracyjną i bezpieczeństwa. Polityka spójności i finansowanie z UE • Uproszczenie procedur aplikacyjnych i absorpcji tych funduszy dla małych gmin, organizacji lokalnych – mniejsza biurokracja, większe wsparcie eksperckie, czyli zapewnienie dostępu do ekspertów w różnych dziedzinach i branżach, co przyczyniłoby się do dostosowania działań do realnych potrzeb pogranicza, a ponadto umożliwiłoby wykorzystanie innowacyjnych narzędzi. • Mechanizmy elastycznego finansowania kryzysowego – żeby regiony przygraniczne mogły szybko dostać środki w sytuacjach nagłych (napływy uchodźców, kryzysy migracyjne, zagrożenia hybrydowe). Wzmocnienie turystyki Turbulencje geopolityczne wokół Przesmyku Suwalskiego odstraszyły od naszego regionu turystów. Mimo, że wiele środków prywatnych i publicznych zainwestowanych zostało w rozwój turystyki na	
--	---	--

	Podlasiu, dzisiaj nie możemy kapitalizować rezultatów tych przedsięwzięć, ponieważ liczba turystów na naszym terenie wyraźnie spadła. Dlatego dobrym i wartym upowszechnienia pomysłem dla regionów cierpiących w wyniku agresji Rosji na Ukrainę jest upowszechnienie rozwiązania takiego jak Podlaski Bon Turystyczny. W przypadku pogranicza litewsko-polskiego mogłoby ono dodatkowo wspierać ofertę turystyki transgranicznej. Inicjatywa ta jest czymś więcej niż tylko formą wsparcia dla lokalnej branży turystycznej. To przemyślana odpowiedź na próby destabilizacji i wojnę hybrydową, których celem jest m.in. wywołanie niepewności i zahamowanie rozwoju gospodarczego w regionach przygranicznych. Agresywna propaganda często maluje obraz regionów przygranicznych jako miejsc niebezpiecznych. Ogromne zainteresowanie Podlaskim Bonem Turystycznym dowiodło, że jest to przeszkoda, którą można przewyciężyć, a sam strach przed przyjazdem na Podlasie nie jest aż tak wielki, jak to jest przedstawiane w mediach. Świadczy o tym błyskawiczne rozdysponowanie Bonów wśród turystów i zainteresowanie wielokrotnie przekraczające możliwości dotowania Bonów przez Województwo Podlaskie. Jednocześnie taka akcja aktywnie promuje wypoczynek w regionach przygranicznych, wysyłając jasny sygnał, że są one bezpieczne, gościnne i otwarte na turystów. Każdy turysta, który odwiedza nasz region dzięki tej inicjatywie, na własne oczy przekonuje się o panującym tu spokoju i wyjątkowych walorach przyrodniczych i kulturowych. Bon Turystyczny to zarazem wielkie wzmocnienie lokalnej gospodarki i realny zastrzyk finansowy kierowany bezpośrednio do małych i średnich przedsiębiorstw – właścicieli agroturystyk, pensjonatów, restauracji i organizatorów lokalnych atrakcji. Silna, stabilna i zdywersyfikowana lokalna gospodarka jest fundamentem odporności regionu na wszelkie zewnętrzne naciski i prowokacje. Kierując ruch turystyczny do regionów graniczących z Rosją, Białorusią i Ukrainą budujemy jednocześnie mosty solidarności i zrozumienia. To praktyczna realizacja idei patriotyzmu gospodarczego. Obecność turystów z całej Polski w regionach potencjalnie zagrożonych ma ogromne znaczenie moralne dla	
--	--	--

	mieszkańców tych obszarów. Pokazuje mieszkańcom, że nie są sami, a cały kraj ich wspiera. To z kolei wzmacnia spójność społeczną i poczucie narodowej jedności, które są kluczowe w obliczu zewnętrznych zagrożeń. Bon turystyczny przyczynił się także do wydłużenia sezonu turystycznego. Zachęceni możliwością wykorzystania świadczenia, turyści chętniej decydują się na przyjazdy poza tradycyjnymi miesiącami wakacyjnymi, co pozwala na bardziej równomierne obłożenie obiektów. Co więcej, program zwiększył popularność mniej znanych zakątków Podlasia. Turyści, poszukując miejsc akceptujących bony, często odkrywali uroki Puszczy Knyszyńskiej, Doliny Biebrzy czy Suwalszczyzny, wykraczając poza najpopularniejszą Puszcę Białowieską. Dodatkowe przychody umożliwiły wielu przedsiębiorcom dokonanie drobnych inwestycji – remontów pokoi, modernizacji zaplecza czy rozszerzenia oferty. Wzmożony ruch turystyczny był także bodźcem do podnoszenia jakości świadczonych usług, co długofalowo buduje markę Podlasia jako regionu atrakcyjnego i gościnnego. W skrócie, bon okazał się skutecznym narzędziem wzmacniania odporności i konkurencyjności lokalnej gospodarki turystycznej. Przygotowanie na sytuacje kryzysowe w regionach graniczących z Rosją, Białorusią i Ukrainą Absolutnym priorytetem jest zapewnienie bezpieczeństwa mieszkańcom regionów graniczących z Rosją, Białorusią i Ukrainą. W obliczu niestabilnej sytuacji geopolitycznej, kluczowe jest opracowanie i wdrożenie klarownych scenariuszy reagowania na potencjalne zagrożenia. Musimy być przygotowani nie tylko na konwencjonalny atak, ale przede wszystkim na działania hybrydowe, które są znacznie bardziej prawdopodobne. Dla ludności lokalnej w regionach przygranicznych należy opracować procedury w następujących obszarach: Zagrożenia hybrydowe i dezinformacja Jest to najbardziej realne, codzienne zagrożenie. Scenariusze muszą uczyć, jak reagować na:	
--	--	--

• Prowokacje na granicy: Należy przygotować procedury informowania o zaobserwowaniu grup dywersyjnych, podejrzanych osób czy dronów, z jasnym wskazaniem, które służby (Policja, Straż Graniczna) i w jakiej kolejności powiadamiać. • Dezinformacja i cyberataki: Należy stworzyć system wczesnego ostrzegania przed fałszywymi informacjami (fake news), np. poprzez lokalne media i system alertów SMS. Scenariusz powinien zawierać instrukcję weryfikacji informacji w oficjalnych źródłach (strony urzędów gmin, RCB). Należy również przygotować mieszkańców na możliwe ataki na lokalną infrastrukturę cyfrową, co może oznaczać przejściowe trudności w komunikacji czy dostępie do usług. Zakłócenia w funkcjonowaniu infrastruktury krytycznej Scenariusz ten musi przygotować mieszkańców na czasowe przerwy w dostawach: • Prąd i woda (blackout): Każde gospodarstwo domowe powinno otrzymać instrukcję, jak przygotować "zestaw awaryjny" (woda butelkowana, żywność długoterminowa, latarki, baterie, powerbank, radio na baterie). Gminy muszą wyznaczyć i przygotować punkty, w których będzie dostęp do wody pitnej i agregatów prądotwórczych (np. w remizach OSP). • Łączność: Należy poinformować o możliwych zakłóceniach sieci komórkowej i Internetu. Scenariusz musi zakładać alternatywne metody komunikacji, np. wyznaczenie gminnych punktów informacyjnych, gdzie przekazywane będą komunikaty władz. Eskalacja militarna Choć to najmniej prawdopodobny scenariusz, ale musi on być również brany pod uwagę i komunikowany w sposób nieprowadzący do paniki. • Alarmowanie i schronienie: Mieszkańcy muszą znać sygnały alarmowe (syreny) i wiedzieć, gdzie znajdują się najbliższe miejsca schronienia lub ukrycia (piwnice, schrony). Gminy mają obowiązek pilnej inwentaryzacji i oznaczenia takich miejsc.	
---	--

	• Ewakuacja: Należy opracować plany ewentualnej, zorganizowanej ewakuacji z najbardziej zagrożonych terenów. Scenariusz musi określać drogi ewakuacji, punkty zbiorne oraz zasady dotyczące tego, co należy ze sobą zabrać (dokumenty, leki, podstawowe rzeczy osobiste). Kluczem do sukcesu jest komunikacja. Wszystkie te scenariusze muszą być regularnie ćwiczone i komunikowane w sposób zrozumiały, spokojny i konsekwentny, aby budować odporność i poczucie sprawczości wśród lokalnej społeczności, a wszystkie te działania powinny być realizowane w przypadku Przesmyku Suwalskiego – we współpracy polsko-litewskiej. W związku z powyższym oczekujemy, iż Pakt na rzecz Wschodnich Regionów Granicznych będzie realnym narzędziem wspierającym samorządy, w zakresie wsparcia rozwoju społeczno-gospodarczego w kilku obszarach wymagających szczególnej uwagi, tj.: modernizacja infrastruktury ochrony ludności i zaplecza energetycznego; wprowadzenie mechanizmów ograniczających ryzyko inwestycyjne i zapewniających łatwiejszy dostęp do finansowania dla MŚP i samorządów, zwłaszcza w sektorze turystyki; wsparcie transformacji energetycznej opartej na odnawialnych źródłach energii i magazynach energii; inwestowanie w kapitał społeczny: programy dla młodzieży oraz usług społecznych. Ponadto istotny jest rozwój współpracy transgranicznej wewnątrz UE, zwłaszcza pomiędzy Polską a krajami bałtyckimi, w obszarze bezpieczeństwa, turystyki i edukacji, ze szczególnym uwzględnieniem Europejskiego Ugrupowania Współpracy Terytorialnej „Polsko-Litewski Transgraniczny Obszar Funkcjonalny” z o.o. Pakt powinien przewidywać wyższe poziomy finansowania projektów realizowanych w regionach przygranicznych. Wszystkie te działania winny być odpowiedzią na wyjątkowe okoliczności wynikające z napięć geopolitycznych i długotrwałego stanu zagrożenia przy granicy zewnętrznej UE.	
--	--	--